

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział XXV Cywilny

Przewodniczący SSO Tomasz Gal

Protokolant Adrianna Kalisz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 czerwca 2019 r. w Warszawie

sprawy z powództwa P. F.

przeciwko Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad, (...) S.A. w W., (...) S.A. w W.

przy udziale interwenienta ubocznego po stronie pozwanego (...) S.A. w W. – Towarzystwa (...) S.A. w W.

o zapłatę

orzeka:

1. Zasądza solidarnie od (...) S.A. w (...) S.A. w W. na rzecz P. F. tytułem zadośćuczynienia kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi w stosunku do (...) S.A. w W. od dnia 28 lipca 2011 r. do dnia zapłaty oraz w stosunku do (...) S.A. w W. od dnia 8 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty,
2. Zasądza solidarnie od (...) S.A. w (...) S.A. w W. na rzecz P. F. tytułem odszkodowania kwotę 90.671,96 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi w stosunku do (...) S.A. w W. od dnia 28 lipca 2011 r. do dnia zapłaty oraz w stosunku do (...) S.A. w W. od dnia 8 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty,
3. Zasądza dodatkowo od (...) S.A. w W. na rzecz P. F. tytułem odszkodowania kwotę 265.136,46 zł (dwieście sześćdziesiąt pięć tysięcy sto trzydzieści sześć złotych, 46/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 205.634,78 zł od dnia 9 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty, od kwoty 52.221,97 zł od dnia 25 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty, od kwoty 7.279,71 zł od dnia 2 maja 2019 r. do dnia zapłaty,
4. Oddala powództwo w pozostałym zakresie,
5. Zasądza od P. F. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
6. Ustala, że P. F. wygrał niniejszą sprawę w zakresie roszczeń skierowanych przeciwko (...) S.A. w W. w 94,65 %, a w zakresie roszczeń skierowanych przeciwko (...) S.A. w W. w 27,87 % i szczegółowe wyliczenie kosztów procesu pomiędzy tymi stronami procesu i interwenientem ubocznym pozostawia referendarzowi sądowemu.

XXV C 542/11

UZASADNIENIE

Powód **P. F.** pozwem wniesionym w dniu 29 kwietnia 2011 r. wniósł przeciwko pozwanym **Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad w W., (...) S.A. w (...) S.A. w W.** o zasądzenie solidarnie następujących kwot:

1) **20.000** zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda w związku z hałasem związanym z budową trasy (...),

2) **33.441,97** zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2008 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za uszkodzenie budynku biurowo - magazynowego na skutek wykonywanych robót budowlanych związanych z realizacją trasy (...),

3) **60.000** zł tytułem odszkodowania za uszkodzenie budynku mieszkalnego powoda z uwagi na jego stałe zalewanie na skutek robót budowlanych wykonanych w związku z budową trasy (...).

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanych kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż jest właścicielem nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), na której usytuowane są trzy budynki: mieszkalny, biurowo – magazynowy i gospodarczy. W sąsiedztwie nieruchomości powoda w latach 2008 – 2010 były realizowane roboty budowlane związane z realizacją inwestycji polegającej na budowie drogi ekspresowej (...) pomiędzy węzłem K. a węzłem (...). Nieruchomość powoda jest położona naprzeciwko kilometra 5+970 budowanej trasy. Inwestorem tego przedsięwzięcia był Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, a wykonawcą robót było konsorcjum firm: (...) S.A. w W., (...) Spółka z o. o. w W., (...) S.A. w (...) S.A. w W.. Na odcinku robót położonym w sąsiedztwie nieruchomości roboty budowlane były wykonywane przez dwie spółki wchodzące w skład konsorcjum: (...) S.A. w (...) S.A. w W..

Powód zaznaczył, iż w związku z realizacją przedmiotowej inwestycji zostały naruszone jego dobra osobiste oraz poniósł on szkodę majątkową z powodu uszkodzenia budynku biurowo – magazynowego oraz budynku mieszkalnego.

Odnośnie roszczenia z tytułu zadośćuczynienia powód podniósł, że pozwani wykonywali permanentnie roboty drogowe wywołujące uciążliwy hałas także po godzinie 22, co uniemożliwiało powodowi wypoczynek nocny. W tym zakresie powód wskazał, iż to zachowanie pozwanych było niezgodnie z decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach i decyzją wojewody zatwierdzającą projekt budowlany i zezwalającą na budowę przedmiotowej trasy. Zdaniem powoda zachowanie pozwanych zakłócało ciszę nocną i możliwość odpoczynku powoda i stanowiło naruszenie jego dobra osobistego w postaci nietykalności mieszkania i prawa do odpoczynku. Jako podstawę tego roszczenia powód podał przepis art. 23 kc w zw. z art. 448 kc.

Odnośnie roszczenia z tytułu uszkodzenia budynku biurowo – magazynowego powód podniósł, iż został on wybudowany i oddany do użytku w 2006 r. i do czasu rozpoczęcia przedmiotowych robót budowlanych był w stanie idealnym. Po pewnym czasie od rozpoczęcia tych robót na budynku zaczęły pojawiać się pęknięcia i zarysowania ścian zewnętrznych i wewnętrznych. Zdaniem powoda uszkodzenia te stanowiły następstwo wykonywanych robót drogowych, które to roboty doprowadziły do gwałtownego obniżenia poziomu wody gruntowej, co wraz z negatywnym oddziaływaniem ciężkiego sprzętu budowlanego wpłynęło negatywnie na podłoże pod fundamentami budynku i zaskutkowało destrukcją budynku.

Odnośnie roszczenia z zalewania budynku mieszkalnego, powód zaznaczył, iż także i ten budynek nie posiadał żadnych uszkodzeń przed przystąpieniem do robót związanych z realizacją drogi nr (...). Natomiast wykonywanie tych prac doprowadziło do nieodwracalnej zmiany stosunków wodnych poprzez obniżenie poziomu wody gruntowej, a następnie poprzez podwyższenie tego poziomu w miejscowości B.. Powód wskazał, iż przyczyną podwyższenia poziomu wód gruntowych było zapchanie rowu melioracyjnego, do którego wykonawcy robót zrzucali wodę i inne zanieczyszczenia pochodzące z terenu budowy trasy nr (...), a dodatkowo na odcinku posesji powoda rów ten został całkowicie zasypany w celu umożliwienia przejazdu ciężkiego sprzętu budowlanego. Powyższy stan rzeczy spowodował stałe zalewanie budynku mieszkalnego powoda poprzez podtapianie piwnic i fundamentów obiektu (k. 3 – 12).

W piśmie procesowym z dnia 9 sierpnia 2011 r. **powód** jako podstawę faktyczną odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa wskazał także okoliczność, iż pozwany ten jako inwestor przygotował wadliwą dokumentację

budowlaną, co doprowadziło w trakcie realizacji budowy do powstania szkód opisanych przez powoda w pozwie (k. 525).

W piśmie procesowym z dnia 31 sierpnia 2011 r. **powód** wskazał, iż roszczenie o zadośćuczynieni obejmuje również krzywdę za dokuczliwy hałas spowodowany przez pozwanych w ciągu dnia (k. 551), natomiast roszczenie odszkodowawcze związane z zalewaniem budynku mieszkalnego obejmuje też koszty zabezpieczenia budynku przed ponownym zalewaniem (k. 552).

W piśmie procesowym z dnia 22 września 2011 r. **powód** wskazał, iż roszczenie o naprawienie szkody związanej z zalewaniem budynku mieszkalnego obejmuje koszty zabezpieczenia przez kolejnymi zalewaniami i koszty naprawy szkód celem przywrócenia budynku do stanu poprzedniego (koszty ościeżnic, glazury, terakoty, malowania, mebli skórzanych (6.000 zł), naprawy pieca (k. 618).

Na rozprawie dniu 10 listopada 2011 r. **powód** sprecyzował, iż wskazanego w pozwie odszkodowania za zalewanie w kwocie 60.000 zł domaga się także za zalewanie budynku gospodarczego (k. 1070).

Na rozprawie w dniu 10 kwietnia 2013 r. **powód** sprecyzował, iż na kwotę 60.000 zł żadaną z tytułu odszkodowania za zalewanie budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego składa się kwota 45.000 zł tytułem szkody doznanej w budynku mieszkalnym i kwota 15.000 zł tytułem szkody doznanej w budynku gospodarczym. Jednocześnie powód wskazał, iż szkody wskazane w pkt 1 b i 1 c pozwu nie zostały naprawione przez powoda za wyjątkiem naprawy pieca, co kosztowało powoda kwotę 6.000 zł (k. 1187).

W piśmie z dnia 27 grudnia 2013 r. **powód** wniósł o oddalenie wniosku pozwanego Skarbu Państwa o odrzucenie pozwu (k. 1296 i nast.).

Powód sprecyzował żądanie w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r. w ten sposób, iż wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych w miejsce kwoty 60.000 zł wskazanej w pkt 1 c pozwu, a żądanej z tytułu zalewania budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego, kwoty **276.200 zł** z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, wskazując iż na tę sumę składają się następujące kwoty:

- 1) **13.000 zł** tytułem naprawy ościeżnic i drzwi drewnianych w ilości 9 sztuk w budynku mieszkalnym,
- 2) **31.200 zł** tytułem kosztów wymiany glazury i terakoty w budynku mieszkalnym,
- 3) **24.000 zł** tytułem kosztów naprawy drewnianej podłogi na I piętrze budynku mieszkalnego,
- 4) **3.000 zł** tytułem kosztów naprawy dwóch pieców w budynku mieszkalnym,
- 5) **15.000 zł** tytułem kosztów wymiany mebli: kanapy skórzanej, 2 foteli, 2 stołów, ławy siłowni, 3 szaf,
- 6) **60.000 zł** tytułem kosztów wykonania odwodnienia wokół budynku mieszkalnego i gospodarczego,
- 7) **120.000 zł** tytułem kosztów wykonania izolacji ścian piwnic budynku mieszkalnego i gospodarczego,
- 8) **10.000 zł** tytułem kosztów naprawy uszkodzeń w budynku gospodarczym.

Dodatkowo powód wniósł o zasądzenie odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty od kwoty żądanej z tytułu zadośćuczynienia wskazanej w pkt 1 a pozwu (k. 1570 - 1572).

Następnie **powód** sprecyzował żądanie w piśmie z dnia 9 stycznia 2019 r. w ten sposób, iż wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych w miejsce kwoty 276.200 zł wskazanej w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r. żądanej z tytułu zalewania budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego, kwoty **336.302,86 zł** z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, wskazując iż na tę sumę składają się następujące kwoty:

- 1) **14.785,12** zł tytułem naprawy budynku gospodarczego,
 - 2) **208.989,85** zł tytułem naprawy budynku mieszkalnego,
 - 3) **94.572,89** zł tytułem kosztów realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego,
 - 4) **11.000** zł tytułem kosztów wymiany mebli,
 - 5) **6.955 zł** tytułem kosztów naprawy pieca i kosztów zakupu pieca
- (k. 3215 – 3215 v.).

W piśmie z dnia 11 marca 2019 r. **powód** wniósł dodatkowo o zasądzenie kwoty **7.279,71 zł** tytułem kosztów naprawy podłogi na parterze budynku mieszkalnego oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty co do wszystkich należności głównych zgłoszonych w sprawie (k. 3300 v., k. 3304 v.). Ponadto powód wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotnej wysokości stawki podstawowej (k. 3304 v.).

Pozwany (...) **S.A. w W.** w odpowiedzi na pozew z dnia 14 czerwca 2011 r. (k. 383 i n.) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwany ten zakwestionował powództwo co do zasady i wysokości.

W uzasadnieniu pozwany przyznał, iż był wykonawcą robót drogowych związanych z budową drogi nr (...) na wskazanym przez powoda odcinku. Wskazał jednak, iż wyroki nakazowe odnoszące się do pracy w godzinach nocnych nie dotyczą powoda, bowiem w żadnej ze spraw powód nie był pokrzywdzonym, a ponadto nie wszystkie wyroki dotyczą pracowników pozwanych, a nadto wyrok zapadły wobec M. F. dotyczy wyłącznie okresu od maja 2008 do 11 czerwca 2008 roku. Pozwany podniósł, iż roboty zostały wykonane zgodnie z zatwierdzonym projektem, zaprzeczył aby prace te były przyczyną zalewania budynku powoda oraz zaprzeczył ażeby zasypał rów melioracyjny przy nieruchomości powoda i zrzucił tam wodę, czy inne zanieczyszczenia. Pozwany uznał powództwo za nieuzasadnione, wskazując iż powód nie wykazał podstaw odpowiedzialności pozwanego za szkody wskazane w pozwie przez powoda.

Pozwany ten w piśmie z dnia 22 stycznia 2019 r. wniósł o oddalenie powództwa także w rozszerzonym zakresie (k. 3235).

Takie samo stanowisko **pozwany** ten zajął w piśmie z dnia 29 kwietnia 2019 r., przy czym dodatkowo pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda, co do których powód rozszerzył powództwo po dniu 19 października 2011 r. (k. 3395 – 3396).

Pozwany **Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad** w odpowiedzi na pozew z dnia 6 lipca 2011 r. wniósł o oddalenie powództwa i o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwany ten zakwestionował swą odpowiedzialność co do zasady i co do wysokości.

W pierwszym rzędzie pozwany wskazał, iż nie ponosi odpowiedzialności wobec powoda, ponieważ przedmiotowe prace budowlane powierzył profesjonalnym wykonawcom, co zdaniem pozwanego na podstawie art. 429 kc zwalnia go z odpowiedzialności za ewentualne szkody, które mogły powstać przy budowie drogi.

Ponadto pozwany wskazał, iż wbrew twierdzeniom powoda nie była wydana decyzja środowiskowa, bowiem postępowanie w tym przedmiocie zostało umorzone wobec braku takiego wymogu prawnego. Wskazał, że raport o oddziaływaniu na środowisko ma charakter jedynie zalecenia i nie ma charakteru bezwzględnie obowiązującego, brak jest zatem możliwości przypisania bezprawności działania skoro budowa była prowadzona w oparciu o pozwolenie na budowę i przepisy prawa budowlanego. Zdaniem pozwanego wskazane pismo Komendanta Powiatowego Policji i cztery wyroki nakazowe świadczą o epizodycznym charakterze działań polegających na naruszeniu ciszy nocnej. Odnośnie roszczeń odszkodowawczych pozwany wskazał, iż na mocy umowy o roboty budowlane zawartej m. in. z

pozostałymi pozwanymi (klauzula 1.5.8 specyfikacji technicznej) obowiązkiem ewentualnej naprawy szkody powstałej na skutek działań budowlanych został obarczony wykonawca (k. 395 i nast.).

W piśmie z dnia 22 października 2013 r. **pozwany Skarb Państwa** wniósł o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej. Pozwany podkreślił, iż powód domaga się naprawienia szkody wywołanej zmianą poziomu wód gruntowych i dlatego zdaniem pozwanego stosownie do treści art. 186 ust. 3 powód jest uprawniony do wystąpienia na drogę postępowania sądowego dopiero po wyczerpaniu administracyjnego trybu dochodzenia roszczeń (k. 1266 i nast.).

W piśmie z dnia 23 lipca 2018 r. **pozwany Skarb Państwa** podniósł zarzut przedawnienia roszczenia w zakresie dotyczącym roszczeń zgłoszonych przez powoda w piśmie z dnia 26 lipca 2016 r. (k. 3057).

W piśmie z dnia 8 maja 2019 r. **pozwany Skarb Państwa** wniósł o oddalenie powództwa w zakresie w jakim powód dokonał kolejnego rozszerzenia powództwa i także w tym zakresie podniósł zarzut przedawnienia roszczenia (k. 3403).

Pozwany (...) **S.A. w W.** w odpowiedzi na pozew z dnia 3 sierpnia 2011 r. również wniósł o oddalenie powództwa i o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż powód nie udowodnił zaistnienia przesłanek uzasadniających odpowiedzialność pozwanego. Pozwany podniósł, iż prace były wykonywane zgodnie z decyzjami administracyjnymi a wyroki nakazowe w sprawach o wykroczenia nie wiążą sądu w postępowaniu cywilnym, a ponadto powód nie występował w sprawach karnych jako pokrzywdzony. Pozwany wskazał na technologiczne wymagania czyniące koniecznym wykonywaniem niektórych prac jak np. ścianek szczelinowych w sposób ciągły. Odnośnie roszczeń odszkodowawczych wskazywał, iż zawnioskowane przez powoda dowody stanowią dokumenty prywatne zatem nie dowodzą wystąpienia szkody wywołanej działaniem pozwanego (k. 442 i nast.).

W piśmie z dnia 30 stycznia 2019 r. pozwany (...) **S.A. w W.** podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda dotyczącego budynku gospodarczego i związanego z nim roszczenia o odsetki ustawowe, podnosząc że roszczenie to zostało zgłoszone dopiero w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r., a zatem po upływie trzyletniego terminu przedawnienia określonego w art. 442 (1) par. 1 kc (k. 3252).

Towarzystwo (...) S.A. w W. jako ubezpieczyciel (...) **S.A. w W.** na skutek przypozwania (k. 588) w piśmie z dnia 9 listopada 2011 r. zgłosiło interwencję uboczną po stronie tej pozwanej spółki wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu ubezpieczyciel wykonawcy robót zakwestionował roszczenia powoda co do zasady, jak i co do wysokości, wskazując na brak związku przyczynowego pomiędzy szkodą powoda a pracami związanymi z budową trasy (...) wykonywanymi przez (...) **S.A. w W.** (k. 1016 i n.).

Interwient uboczny wniósł o oddalenie powództwa także w rozszerzonym zakresie w pismach z dnia 25 stycznia 2019 r. (k. 3245, k. 3352).

Postanowieniem z dnia 21 marca 2016 r. Sąd oddalił wniosek pozwanego Skarbu Państwa o odrzucenie pozwu (k. 1922, k. 1936 - 1939).

Strony i interwient uboczny podtrzymały stanowiska na rozprawie w dniu 24 czerwca 2019 roku.

Na podstawie przedstawionego materiału dowodowego, a w szczególności na podstawie: odpisu księgi wieczystej (...) prowadzonej dla nieruchomości powoda przez Sąd Rejonowy w Pruszkowie (k. 16-22), umowy z dnia 22 stycznia 2008 r. (k. 113-114), decyzji (k. 23-26 i 115-118), , pisma E. T. – K. do Komendanta Powiatowego Policji w S. z 15.07.2008 r. (k. 27), pisma Marszałka Województwa (...) z 29 sierpnia 2008 r. (k.38-39), pisma Komendanta Powiatowego Policji z 12 listopada 2008 (k.40-41), wyroków wydanych w sprawach o wykroczenia wraz z wnioskami o ukaranie (k.28-37), zeznania powoda (k. 541-543), zeznań świadka S. K. (k. 1071-1072), zeznań świadka M. K. (k. 1071-1072 i 1101-1107),

zeznań świadków L. B. (k. 1117–1121), E. K. (k. 1130-1134), D. P. (k. 1145– (...)), K. W. (k. 1153-1155), A. Z. (k. 1169– (...)), A. P. (k. 1171-1173), częściowo zeznań świadka M. F. (k. 1186–1187 i 1189), opinii instytutu (k. 1802 – 1832, k. 1923 v.), częściowo opinii łącznej biegłych sądowych T. M., P. G. i M. W. (k. 3134 – 3153, k. 3264 – 3271, k. 3347 – 3360, k.3380), częściowo opinii biegłego sądowego W. M. (k. 2502 - 2503), częściowo opinii biegłego W. S. (k. 2719)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

P. F. jest właścicielem nieruchomości gruntowej położonej w B. przy ul. (...), na której usytuowane są trzy budynki: mieszkalny, biurowo – magazynowy i gospodarczy. Magazyny tworzące całość z budynkiem biurowym zostały wybudowane w 2000 r., zaś budynek biurowy w 2006 r., natomiast budynek gospodarczy powstał w latach trzydziestych XX wieku, a budynek mieszkalny wybudowano w 1962-63 r., przy czym oba były odremontowane w latach 2006 - 2007. W budynku mieszkalnym powód mieszka wraz z rodziną. Powód prowadzi działalność gospodarczą polegającą na najmie pomieszczeń magazynowo –biurowych (odpis KW – k. 16 - 22 , pozwolenie na budowę – k. 23 – 26, zeznania powoda k. 541-543).

W bliskim sąsiedztwie nieruchomości powoda w latach 2008 – 2010 były realizowane roboty budowlane związane z realizacją inwestycji polegającej na budowie drogi ekspresowej (...) pomiędzy węzłem K. a węzłem (...). Nieruchomość powoda jest położona naprzeciwko kilometra 5+970 budowanej (i wybudowanej już) trasy. Inwestorem tego przedsięwzięcia był Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, a wykonawcą robót było konsorcjum firm: (...) S.A. w W., (...) Spółka z o. o. w W., (...) S.A. w (...) S.A. w W.. Na odcinku robót położonym w sąsiedztwie nieruchomości roboty budowlane były wykonywane przez dwie spółki wchodzące w skład konsorcjum: (...) S.A. w (...) S.A. w W. (zeznania świadków: A. Z. k.1169–1171, A. P. k. 1171-1173, M. F. k. 1186–1187 i 1189, S. K. k. 1071-1072, k. 1101 - 1107, L. B. k. 1120, zeznania powoda k. 541 - 543, k. 1216 – 1219, umowa z dnia 22 stycznia 2008 r. w przedmiocie budowy drogi (...) k. 113- 114, dziennik budowy wydany dnia 15 września 2008 k. 170-200, dziennik budowy wydany dnia 21 listopada 2008 k. 201-231, dziennik budowy wydany dnia 2 listopada 2009 k. 232, dziennik budowy wydany dnia 16 listopada 2009 k. 265, dziennik budowy wydany dnia 26 września 2008 k. 298, dziennik budowy wydany dnia 7 marca 2009 k.321 i 352, zdjęcia – k. 572 – 584, 586).

Roboty budowlane były prowadzone na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 19 października 2006 r. nr (...) zatwierdzającej projekt budowlany i wydającej pozwolenie na budowę (decyzja k. 23-26 i 115-118). Projekt drogowy – dokumentację geologiczno - inżynierską w odniesieniu do przedmiotowego przedsięwzięcia na zlecenie inwestora sporządziła jednostka projektowa (...) Spółka z o. o. w W. (k. 1322 – 1366).

Zgodnie z raportem oddziaływania drogi ekspresowej (...) na środowisko sporządzonym jeszcze przed przystąpieniem do prac przewidywano, iż konieczność użycia sprzętu budowlanego będzie wywoływała hałas. Podkreślono, iż nie ma praktycznie możliwości zastosowania zabezpieczeń akustycznych w fazie budowy, a jako jedyny sposób ograniczenia tej uciążliwości wskazano na wykonywanie robót budowlanych w rejonie zabudowy mieszkaniowej w porze dziennej tj. w godz. od 6.00 do 22.00 (raport oddziaływania na środowisko drogi ekspresowej (...) od węzła K. do (...) k. 165 v.).

W związku z realizacją przedmiotowej inwestycji personel (...) S.A. w (...) S.A. w W. uniemożliwiał P. F. wypoczynek w budynku mieszkalnym, w szczególności w porze nocnej po godzinie 22.00. Personel ten wykonywał permanentnie roboty drogowe wywołujące uciążliwy hałas także po godzinie 22, co uniemożliwiała powodowi wypoczynek nocny. Na przełomie 2008 i 2009 r. powód odczuwał szczególnie dokuczliwy hałas związany z przedmiotową budową wywołwany podczas wykonywania ścian szczelinowych, odwiertów, zrywania nawierzchni wraz podbudową, ubijania terenu wzdłuż trasy przez walce rotacyjne, wywożenia ziemi przez ciężki sprzęt transportowy. Na skutek powyższego powód nie mógł spać, w tym również przy zamkniętych oknach, odczuwał zmęczenie. W początkowym okresie prac przy budynkach powoda był usytuowany agregat wypompowujący wodę. Były okresy, iż prace ciągle nocne trwały przez około 3-4 dni. Przez pierwsze dwa miesiące prace miały charakter ciągły, później nastąpiło głębenie ścian szczelinowych , wywóz ciężkim sprzętem ziemi z wykopów , realizacja zbiorników infiltracyjno–sentymantacyjnych, układanie nawierzchni bitumicznej, frezowanie starej nawierzchni, układanie infrastruktury . W pobliżu nieruchomości powoda pracował ciężki sprzęt jak np. koparki, betoniarki samochodowe, koparki głębiące ściany szczelinowe, walce drogowe, frezarki i samochody ciężarowe. Urządzenia te często pracowały jednocześnie, trwało to przez cały okres

trwania inwestycji tj. od wiosny 2008 r. do początku zimy 2010 roku. Sprzęt ten pracował w odległości około 50 m od nieruchomości powoda. Frezarka do zbierania asfaltu i samochody ciężarowe przejeżdżały w odległości 5-6 m od nieruchomości powoda. W nocy pracowały koparki głębiące i betoniarki w okresie od późnego lata do jesieni 2009 roku. Maksymalna liczba jednocześnie pracujących walców wynosiła 5, koparek od 2 do 6, spychaczy od 1 do 5. W czasie ich pracy były odczuwalne także wibracje. Okresy przerwy w hałasie były w okresach świątecznych (zeznania powoda k. 541-543, k. 1216 - 1219, zeznania świadka M. K. k. 1071-1072 i 1101-1107, zeznania świadka L. B. k. 1117 -1121, zeznania świadków: E. K. k. 1130-1134, D. P. k. 1145-1148 K. W. - k. 1153-1155, sprzęt wykonawców k. 1120, nagranie k. 586).

W związku z naruszeniem przez personel wykonawców ciszy nocnej mieszkańcy B. podejmowali interwencje (pismo E. K. do Komendanta Powiatowego Policji w S. z 15.07.2008 r. wraz z podpisem P. F. i innych mieszkańców - k. 27, pismo Marszałka Województwa (...) z 29 sierpnia 2008 r. k.38-39, pismo Komendanta Powiatowego Policji z 12 listopada 2008 k.40-41, zeznania świadka S. K. k. 1071-1072, k. 1101 - 1107).

Wyrokami nakazowymi wydanymi w postępowaniach w sprawach o wykroczenia Sąd Rejonowy w Pruszkowie uznał winnymi za naruszanie ciszy i spoczynku nocnego poprzez wykonywanie prac w godzinach wieczornych w okresie od 11 lipca 2008 r. do 22 lipca 2008 r. L. W., w okresie około jednego miesiąca do 11 czerwca 2008 r. M. F., w okresie od 20 października 2008 r. do dnia 25 października 2008 r. – M. I., w dniu 20 maja 2010 r. R. Ł.. Osoby te pracowały na rzecz w/w wykonawców (wyroki nakazowe wraz z wnioskami o ukaranie k.28-37).

W związku z realizacją przedmiotowej inwestycji drogowej P. F. poniósł szkodę majątkową z powodu uszkodzenia budynku biurowo – magazynowego, budynku mieszkalnego i gospodarczego. Przed rozpoczęciem przedmiotowej inwestycji budowlanej budynki te znajdowały się w dobrym stanie (inventaryzacja budynków dokonana przez firmę (...) na zlecenie wykonawców przed rozpoczęciem prac wraz z dokumentacją zdjęciową –k. 42 – 61)

Budynek biurowo – magazynowy został wybudowany i oddany do użytku w 2006 r. i do czasu rozpoczęcia przedmiotowych robót budowlanych był w stanie idealnym. Po pewnym czasie od rozpoczęcia tych robót na budynku biurowo – magazynowym zaczęły pojawiać się pęknięcia i zarysowania ścian zewnętrznych i wewnętrznych. Uszkodzenia te stanowiły następstwo wykonywanych robót drogowych, które to roboty doprowadziły do gwałtownego obniżenia poziomu wody gruntowej, co wraz z negatywnym oddziaływaniem ciężkiego sprzętu budowlanego wpłynęło negatywnie na podłoże pod fundamentami budynku i zaskutkowało destrukcją budynku (ekspertyza techniczna inż. A. K. – k. 62 – 72, zdjęcia – k. 79 - 85).

W dniu 2 grudnia 2008 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego dokonał oględzin na działce powoda i stwierdził w protokole kontroli powstanie pęknięć i zarysowań na budynku magazynowo – biurowym (k. 518-519).

Wartość szkody powoda z tego tytułu w budynku magazynowo – biurowym wynosi kwotę 30.671,96 zł brutto (opinia łączna biegłych z zakresu budownictwa T. M., z zakresu inżynierii sanitarnej i melioracji P. G., z zakresu geologii M. W. - k. 3140, t. XVI).

Budynek mieszkalny i gospodarczy także nie posiadał żadnych uszkodzeń przed przystąpieniem do robót związanych z realizacją drogi nr (...). Natomiast wykonywanie tych prac doprowadziło do nieodwracalnej zmiany stosunków wodnych poprzez obniżenie poziomu wody gruntowej, a następnie poprzez podwyższenie tego poziomu w miejscowości B.. Przyczyną podwyższenia poziomu wód gruntowych było zapchanie rowu melioracyjnego, do którego w/w wykonawcy robót zrzucali wodę i inne zanieczyszczenia pochodzące z terenu budowy trasy nr (...), a dodatkowo na odcinku posesji powoda rów ten został całkowicie zasypany przez personel w/w wykonawców w celu umożliwienia przejazdu ciężkiego sprzętu budowlanego.

W dniach 29 września - 2 października 2009 r. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w W. przeprowadził kontrolę w wyniku której stwierdzono całkowite zasypanie na działce powoda rowu melioracyjnego nr(...) (protokół kontroli i pisma k. 399-405).

W dniu 20 lutego 2010 r. powód wraz z personelem (...) S.A. dokonali uzgodnień odnośnie udroźnienia rowu melioracyjnego tj. oczyszczenie przepustu i rowu (k. 524–539).

Powyższy stan rzeczy spowodował stałe zalewanie budynku mieszkalnego powoda poprzez podtapianie piwnic i fundamentów obiektu oraz zalewanie budynku gospodarczego. Do pierwszego zalania budynku mieszkalnego doszło na przełomie 2008/2009 r., woda weszła na poziom około 10 cm od podłogi, do zalewania dochodziło około 6 razy w roku. Zalanie spowodowało wilgoć w budynku, zalane zostały meble, piec, drzwi glazura, terakota. Wiosną 2008 r. powstały pęknięcia w budynku magazynowo – biurowym. Woda z wykopów były pompowana do rowu melioracyjnego powoda, bo zbiorniki pojawiły się dopiero w sierpniu 2009 roku. Pracownicy wykonawców zasypali rów melioracyjny znajdujący się przy posesji powoda. Zarówno budynek mieszkalny, jak i gospodarczy powoda były zalane na stałe woda w piwnicach pojawiła się na jesieni 2009 r. i była tam do sierpnia 2011 r., w budynku mieszkalnym pojawiała się i ustępował cyklicznie. Przed rozpoczęciem przedmiotowych prac nie dochodziło do zalewania a budynki nie miały popękanych ścian (zaświadczenie Policji – k. 555, zeznania powoda k. 541-543, k. 1216 - 1219, zeznania świadka M. K. k. 1071-1072 i 1101-1107, zeznania świadków: L. B. k. 1117–1121, E. K. k. 1130-1134, D. P. k. 1145-1148, K. W. k. 1153-1155, inwentaryzacja budynków powoda k. 42-61, zdjęcia – k. 625 – 636, nagranie k. 586).

W wyniku przedmiotowych robót budowlanych prowadzonych przez (...) S.A. i (...) S.A. doszło do uszkodzenia wszystkich trzech w/w nieruchomości budynkowych powoda. Przyczyną tych uszkodzeń było naruszenie środowiska geologiczno – inżynierskiego, zaburzenie warunków hydrogeologicznych terenu oraz wprowadzenie w podłoże gruntowe dodatkowych obciążeń dynamicznych. Wszystkie te czynniki wystąpiły na etapie robót ziemno – fundamentowych prowadzonych przez w/w spółki w sąsiedztwie nieruchomości powoda. Zmiana stosunków wodnych stanowiła przyczynę sztucznego podtopienia terenu poprzez zakłócenie wolnego spływu wód atmosferycznych oraz w wyniku lokalnego podniesienia poziomu wody gruntowej. Nieprawidłowość w postępowaniu wykonawców polegała na braku zastosowania efektywnego rozwiązania ochronności środowiska dla terenu nieruchomości powoda, przede wszystkim pod względem zabezpieczenia wibroizolacyjnego oraz uregulowania stosunków wodno – gruntowych. Brak pełnego udokumentowania geotechnicznego odniesionego projektowo do III kategorii geotechnicznej, głównie w zakresie odwodnienia i ochronności wibroizolacyjnej jest dominującym niedostatkim realizacyjnym. Na etapie wykonawstwa oprócz braku nadzoru hydrogeologicznego nie było wymaganego potwierdzenia rzeczywistych warunków gruntowo – wodnych na poszczególnych odcinkach robót zmiennych, przede wszystkim w strefach zagłębiania ścianek szczelnych. Braki te determinowały niekontrolowalność środowiska geotechnicznego (opinia Instytutu (...) w G. (...) Zakładu Budownictwa, Infrastruktury Technicznej i Geotechniki – k. 1604 – 1664, w tym opinia uzupełniająca tego instytutu – k. 1841 - 1874, opinia (...) Spółki z o. o. w W. – k. 1415 – 1445).

Projekt drogowy – dokumentacja geologiczno - inżynierska w odniesieniu do przedmiotowego przedsięwzięcia sporządzona na zlecenie inwestora Skarbu Państwa przez jednostkę projektową (...) Spółkę z o. o. w W. była wadliwa w zakresie robót o charakterze przygotowawczym, co doprowadziło w trakcie realizacji budowy do powstania szkód w w/w składnikach majątku powoda (k. 1923 v. – opinia instytutu).

Zalewania budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego powoda spowodowały następujące szkody w majątku powoda, których koszt naprawy wynosi:

- 1) **26.595,23 zł brutto tytułem naprawy ościeżnic i drzwi drewnianych w budynku mieszkalnym (opinia łączna biegłych – k. 3351),**
- 2) **60.305,74 zł brutto tytułem kosztów wymiany glazury i terakoty w budynku mieszkalnym (opinia łączna biegłych – k. 3351),**
- 3) **6.017,69 zł tytułem kosztów naprawy drewnianej podłogi na I piętrze budynku mieszkalnego (opinia łączna biegłych – k. 3351),**

- 4) **6.955 zł tytułem kosztów naprawy dwóch pieców w budynku mieszkalnym (opinia biegłego z zakresu wyceny wartości ruchomości W. M. – k. 2502 – 2503),**
- 5) **11.000 zł tytułem kosztów wymiany mebli: kanapy skórzanej, 2 foteli, 2 stołów, ławy siłowni, 3 szaf (opinia biegłego z zakresu wyceny wartości ruchomości W. M. – k. 2502 - 2503, częściowo zeznania powoda – k. 1216 – 1219),**
- 6) **116.034,29 zł tytułem kosztów wykonania izolacji ścian piwnic budynku mieszkalnego (k. 3351 - opinia łączna biegłych),**
- 7) **94.572,89 zł tytułem kosztów wykonania odwodnienia wokół budynku mieszkalnego i gospodarczego (opinia łączna biegłych – k. 3139),**
- 8) **14.785,12 zł tytułem kosztów naprawy uszkodzeń w budynku gospodarczym (częściowo opinia łączna biegłych – k. 3139, częściowo opinia biegłego z zakresu wyceny wartości ruchomości W. M. – k. 2502 - 2503, częściowo zeznania powoda – k. 1216 - 1219),**
- 9) **7.279,71 zł tytułem kosztów naprawy podłogi na parterze budynku mieszkalnego (k. 119 poz. 26 – 28 - opinia biegłego sądowego G. S.).**

Sąd dokonał następującej oceny materiału dowodowego:

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiła wyżej wymieniona dokumentacja zgromadzona w aktach sprawy. Dokumentacja ta co do zasady nie była kwestionowana przez żadną ze stron, Sąd również nie znalazł podstaw do kwestionowania jej autentyczności i wiarygodności, dlatego uznał ją za wiarygodne źródło dowodowe. Powyższe stwierdzenie nie dotyczy jedynie przedstawionych przez pozwanych i interwenienta ubocznego prywatnych opinii technicznych i ekspertyz (m.in. k. 474-484, k. 486-497, k. 498-504, k. 1034-1059), albowiem wnioski tych opinii i ekspertyz pozostają w sprzeczności z wnioskami opinii instytutu, która została sporządzona na zlecenie Sądu w ramach niniejszego procesu. W tym zakresie Sąd miał na uwadze, iż te opinie i ekspertyzy zostały sporządzone na zlecenie podmiotów zainteresowanych bezpośrednio wynikiem niniejszego postępowania, a ponadto mają one lakoniczny charakter, dotyczą fragmentarycznych zagadnień, podczas gdy w/w opinia instytutu ma kompleksowy charakter w zakresie przyczyny stanu nieruchomości powoda.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się również na zeznaniach świadków S. K., L. B., E. K., D. P., K. W., A. Z., A. P.. Sąd nie znalazł żadnych podstaw do odmówienia wiarygodności tym dowodom. Okoliczności podnoszone przez świadków w części zostały również potwierdzone przez w/w dokumenty złożone do akt sprawy. Zeznania wskazanych powyżej świadków należy ocenić jako wiarygodne, albowiem są logiczne i spójne, potwierdzają i uzupełniają się wzajemnie.

Tak samo i z tych samych przyczyn Sąd ocenił zeznania powoda P. F.. W tym zakresie Sąd miał na uwadze, iż powód jest zainteresowany wynikiem niniejszego sporu i dlatego też poddał zeznania powoda szczególnej weryfikacji, która dała wynik pozytywny. Przede wszystkim należy podnieść, iż relacja przedstawiona przez powoda znajduje potwierdzenie w treści zeznań w/w świadków w osobach sąsiadów powoda, w treści w/w dokumentów oraz w treści opinii instytutu, która została sporządzona w niniejszej sprawie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka M. F. w zakresie w jakim świadek ten zeznał, iż roboty drogowe na przedmiotowym odcinku były wykonywane po godz. 22 tylko raz (k. 1186). Ta część relacji świadka pozostaje w rażącej sprzeczności z treścią pozostałego w/w materiału dowodowego w postaci zeznań wszystkich w/w świadków oraz dokumentów (pismo E. K. do Komendanta Powiatowego Policji w S. z 15.07.2008 r. wraz z podpisem P. F. i innych mieszkańców - k. 27, pismo Marszałka Województwa (...) z 29 sierpnia 2008 r. k.38-39, pismo Komendanta Powiatowego Policji z 12 listopada 2008 k.40-41, wyroki nakazowe wraz z wnioskami o ukaranie k.28-37). Należy podkreślić, iż relacja ta jest sprzeczna nie tylko z treścią zeznań świadków – sąsiadów powoda i powoda, ale także z treścią zeznań świadków pracowników pozwanych - A. Z., A. P..

W ocenie Sądu opinia Instytutu (...) w G. (...) Zakładu Budownictwa, Infrastruktury Technicznej i Geotechniki została sporządzona w sposób rzeczowy, rzetelny oraz przekonujący, w oparciu o fachową wiedzę. Pracownicy instytutu to kompetentne osoby, posiadające odpowiednie w tym kierunku specjalistyczne wykształcenie i wieloletnie doświadczenie zawodowe. Sąd przyjął wyżej wymienioną opinię za bezstronny i wiarygodny dowód w sprawie w całości. Z jej treści wynika, iż przedmiotem analizy sporządzających opinię były wszystkie czynniki, od których zależy prawidłowe ustalenie przyczyn stanu nieruchomości powoda. Sposób badań zaprezentowany przez pracowników instytutu wskazuje na prawidłowy tok podejmowania przez nich kolejnych czynności analitycznych. Przedmiotowa opinia jest jasna i logiczna. Należy wskazać, iż instytut ten sporządził opinię uzupełniającą, w której ustosunkował się do zarzutów i pytań zawartych w pismach pozwanych i interwenienta ubocznego. Celem wyjaśnienia dalszy wątpliwości strony pozwanej i interwenienta ubocznego dodatkowo pracownicy instytutu złożyli wyczerpujące i przekonujące wyjaśnienia na rozprawie (k. 1923 v.).

Sąd uwzględnił jako wiarygodny dowód także prywatną ekspertyzę sporządzoną przez (...) Spółkę z o. o. w W., ponieważ jej wnioski są tożsame z wnioskami Instytutu (...) w G. (...) Zakładu Budownictwa, Infrastruktury Technicznej i Geotechniki.

Sąd uznał za wiarygodny dowód opinię łączną biegłych z zakresu budownictwa T. M., z zakresu inżynierii sanitarnej i melioracji P. G., z zakresu geologii M. W. w zakresie w jakim biegi ci dokonali oszacowania kosztów niezbędnych do naprawienia szkody powoda przy uwzględnieniu wskazań Instytutu (...) w G. zawartych w opinii tego instytutu (wariant 1 - pkt a postanowienia Sądu z dnia 5.12.2017 r. – k. 2831 v.). Ostatecznie Sąd uwzględnił wartości wskazane w tym zakresie przez tych biegłych wskazane w opinii uzupełniającej, albowiem biegli podali w niej wartości brutto (k. 3138 – 3140 – opinia uzupełniająca i co do budynku mieszkalnego k. 3351 – opinia uzupełniająca). W tym zakresie opinia ta jest wiarygodna jako szczegółowa, logiczna, należy podkreślić że została sporządzona przez trzech biegłych z różnych specjalności.

Natomiast Sąd uznał za niewiarygodny dowód opinię łączną biegłych z zakresu budownictwa T. M., z zakresu inżynierii sanitarnej i melioracji P. G., z zakresu geologii M. W. w zakresie w jakim biegi ci dokonali oszacowania kosztów niezbędnych do naprawienia szkody powoda z pominięciem wskazań Instytutu (...) w G. zawartych w opinii tego instytutu (wariant 2 - pkt b postanowienia Sądu z dnia 5.12.2017 r. – k. 2831 v.). Opinia łączna biegłych z zakresu budownictwa T. M., z zakresu inżynierii sanitarnej i melioracji P. G., z zakresu geologii M. W. w tym zakresie pozostaje w sprzeczności z wnioskami zawartymi w opinii Instytutu (...) w G.. Sąd uznał, że opinia instytutu jest przekonująco uzasadniona pod względem merytorycznym, została sporządzona przez pracowników instytutu dysponującymi tytułami naukowymi, ponadto uwzględnia dwie okoliczności, które w nieuzasadniony sposób pomijają w/w biegli w opinii łącznej, po pierwsze, że źródłem szkody powoda było nie tylko prowadzenie intensywnych robót drogowych na dużą skalę w okolicy jego nieruchomości, ale jednoczesny fakt zasypania w sposób stały przez pracowników pozwanych spółek pobliskiego rowu melioracyjnego na cele transportowe na potrzeby wykonywanych robót, co efekcie doprowadziło do zalewania nieruchomości, a po drugie że brak jest racjonalnych podstaw do przyjęcia, że zachowanie pozwanych spółek nie stanowiło źródła szkody powoda odnośnie każdej z nieruchomości budynkowych skoro budynki te były usytuowane na gruncie od wielu lat (budynek gospodarczy powstał w latach trzydziestych XX wieku, budynek mieszkalny w latach 1962 – 1963, a budynek biuro – magazynowy w latach 2000 - 2006) i nigdy wcześniej nie zachodziły w nich niekorzystne zjawiska, z których powód wywodzi konieczność naprawienia szkody w niniejszej sprawie. Dopiero wyżej opisane zachowanie pozwanych spółek doprowadziło do powstania szkody. Brak wcześniejszych niekorzystnych zjawisk oraz ich pojawienie się dopiero w czasie wykonywania robót drogowych przez pozwane spółki dodatkowo prowadzi do wniosku, że szkoda powoda i zachowanie pozwanych spółek pozostają ze sobą w adekwatnym związku przyczynowym, na co trafnie wskazali w opinii pracownicy instytutu, a co niezasadnie pominieli biegli sporządzający opinię łączną. W ocenie Sądu odmienna ocena narusza także zasady logiki i doświadczenia życiowego. W sprawie nie zostało bowiem wykazane, aby zaistniały nadzwyczajne zjawiska przyrodnicze lub geologiczne, które mogłyby skutkować przedmiotową szkodą dla powoda i które byłyby niezależne od zachowania pozwanych spółek. Jedynym nadzwyczajnym zdarzeniem, które bezspornie zaistniało w owym czasie było

właśnie zachowanie pozwanych spółek związane z prowadzeniem przez nie robót drogowych w pobliżu nieruchomości powoda.

Sąd uznał za wiarygodny dowód opinię biegłego z zakresu wyceny ruchomości W. M. (k. 2492 – 2503) w zakresie w jakim biegły ten dokonał wyceny rzeczy ruchomych w postaci uszkodzonych mebli i pieców grzewczych, albowiem opinia ta jest przekonująco uzasadniona, szczegółowa, ponadto biegły złożył wyjaśnienia na rozprawie, w których wyczerpująco odniósł się do pytań stron (k. 2735 v. – 2736 v.). Natomiast Sąd pominął opinię tego biegłego jako dowód w sprawie w zakresie w jakim biegły dokonał wyceny pozostałych rzeczy tj. ościeżnic, drzwi wewnętrznych, glazury, terakoty, podłogi, ponieważ w tym zakresie Sąd uznał, że wyceny tych rzeczy powinna dokonać osoba która jest biegłym rzeczoznawcą budowlanym i zarazem biegłym z zakresu budownictwa, wynika to z faktu, że w/w te rzeczy są funkcjonalnie i trwale związane z nieruchomością budynkową. Taką osobą jest biegły T. M., który jest współautorem opinii łącznej i z tego względu w zakresie ustalenia kosztów naprawy szkody co do ościeżnic, drzwi wewnętrznych, glazury, terakoty, podłogi Sąd oparł się na opinii łącznej (k. 3139 – opinia).

Sąd uznał za niewiarygodny dowód opinię biegłego z zakresu budownictwa J. S. (k. 1987 – 2015, 2184 v. - 2186), ponieważ biegły ten nie sporządził projektu naprawczego, ani też nie uwzględnił wskazań zawartych we wnioskach opinii Instytutu (...) w G. do czego został zobowiązany postanowieniem Sądu, ponadto sam wyraził wątpliwości co do trafności swojej opinii w zakresie sposobu wykonania drenażu (k. 2185, k. 2185 v.).

Sąd uznał za częściowo niewiarygodny dowód opinię biegłego z zakresu budownictwa G. S. (k. 2318 – 2376, k. 2511 – 2522, 2596, 2604 - 2722), ponieważ sam biegły już po sporządzeniu opinii pisemnej wyjaśnił, iż do udzielenia pełnej i rzetelnej odpowiedzi ma pytania postawione w postanowieniu Sądu w zakresie czynności związanych z wykonaniem zewnętrznych odkopów i drenażu konieczne jest posiadanie wiedzy także z zakresu geologii i inżynierii sanitarnej i melioracyjnej, którą ten biegły nie dysponuje, ponadto biegły sam wskazał, że do przeprowadzenia badań w zakresie zleconym przez Sąd konieczne jest dokonanie prac odkrywkowych na nieruchomości powoda, których biegły nie wykonał z uwagi na wiek biegłego, dodatkowo biegły przyznał, że przy sporządzaniu opinii korzystał nieformalnie z pomocy swojego kolegi (k. 2827 v.). W ocenie Sądu powyższe uchybienia opinii biegłego G. S. dyskwalifikują tę opinię jako dowód w sprawie.

Sąd uznał za niewiarygodną opinię biegłego sądowego z zakresu wyceny ruchomości E. G. (k. 2140 – 2144), ponieważ dokonał wyceny rzeczy ruchomych według stanu na 2013 r. (k. 2281), co było niezgodne z postanowieniem dowodowym Sądu. Ponadto opinia tego biegłego jest lakoniczna i w istocie nie poddaje się weryfikacji.

Sąd oddalił wnioski powoda o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych sądowych niż biegli T. M., P. G., M. W. lub też o sporządzenie opinii uzupełniającej przez tych biegłych (k. 3472). W tym zakresie Sąd miał na uwadze to, że Sąd uznał za wiarygodny dowód opinię łączną biegłych z zakresu budownictwa T. M., z zakresu inżynierii sanitarnej i melioracji P. G., z zakresu geologii M. W. w zakresie w jakim biegi ci dokonali oszacowania kosztów niezbędnych do naprawienia szkody powoda przy uwzględnieniu wskazań Instytutu (...) w G. zawartych w opinii tego instytutu (wariant 1 - pkt a postanowienia Sądu z dnia 5.12.2017 r. – k. 2831 v.). Ostatecznie Sąd uwzględnił wartości wskazane w tym zakresie przez tych biegłych wskazane w opinii uzupełniającej, albowiem biegli podali w niej wartości brutto (k. 3138 – 3140 – opinia uzupełniająca i co do budynku mieszkalnego k. 3351 – opinia uzupełniająca). W tym zakresie opinia ta jest wiarygodna jako szczegółowa, logiczna, należy podkreślić że została sporządzona przez trzech biegłych z różnych specjalności. Nie zachodziła zatem jakkolwiek potrzeba dalszego korzystania z wiedzy biegłych w niniejszej sprawie.

Sąd oddalił także wniosek powoda o dokonanie konfrontacji pracowników instytutu z w/w biegłymi sądowymi (k. 3472). Sąd uznał przeprowadzenie tego rodzaju czynności za niedopuszczalne, ponieważ każdy biegły i instytut sporządza opinię samodzielnie i jest zobowiązany do złożenia opinii uzupełniającej lub wyjaśnień jedynie w zakresie własnej opinii. Obowiązkiem biegłych i instytutów nie jest odnoszenie się do opinii autorstwa innych biegłych lub instytutów, a do tego w istocie zmierzał oddalony wniosek powoda.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W pierwszym rzędzie należy podnieść, iż powód wystąpił w niniejszej sprawie o zapłatę kwot pieniężnych z tytułu naruszenia dóbr osobistych oraz z tytułu szkody majątkowej wyrządzonej w trzech nieruchomościach budynkowych powoda.

Ostatecznie powód w taki sposób sformułował poszczególne żądania pozwu, iż wystąpił z roszczeniami o zapłatę następujących kwot:

1) **20.000** zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda w z związku z hałasem związanym z budową trasy (...),

2) **33.441,97** zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2008 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za uszkodzenie budynku biurowo - magazynowego na skutek wykonywanych robót budowlanych związanych z realizacją trasy (...),

3) **336.302,86** zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za uszkodzenia związane z budynkiem mieszkalnym i gospodarczym z uwagi na ich zalewanie na skutek robót budowlanych wykonanych w związku z budową trasy (...), wskazując iż na tę sumę składają się następujące kwoty:

a) **14.785,12** zł tytułem naprawy budynku gospodarczego,

b) **208.989,85** zł tytułem naprawy budynku mieszkalnego,

c) **94.572,89** zł tytułem kosztów realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego,

d) **11.000** zł tytułem kosztów wymiany mebli,

e) **6.955 zł** tytułem kosztów naprawy pieca i kosztów zakupu pieca

(k. 3215 – 3215 v.),

4) **7.279,71** zł tytułem kosztów naprawy podłogi na parterze budynku mieszkalnego (k. 3300 v.)

W sumie powód wystąpił o zapłatę łącznie kwoty **397.024,54** złotych.

W ocenie Sądu roszczenia powoda należy uznać za uzasadnione co do zasady, ale tylko w takim zakresie w jakim zostały ono skierowane przeciwko pozwanym spółkom i to w mniejszym zakresie ilościowym niż wynika to z żądania powoda. Natomiast roszczenia skierowane przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa podlegają oddaleniu w całości.

Dokonując szczegółowej oceny prawnej poszczególnych roszczeń należy podnieść, co następuje:

Odnosnie roszczenia o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dobra osobistego.

Zgodnie z przepisem art. 23 kc dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Katalog ten nie ma przy tym charakteru zamkniętego – jest katalogiem otwartym, doprecyzowywanym i dookreślanym przez orzecznictwo i doktrynę prawa cywilnego.

Skutki prawne naruszenia dóbr osobistych reguluje przepis art. 24 kc, zgodnie z którym ten, czyje dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Należy podkreślić, iż w art. 24 k.c. ustawodawca zmodyfikował zasadę rozkładu ciężaru dowodu określoną w art. 6 kc, wprowadzając domniemanie bezprawności działania podmiotu naruszającego dobro osobiste. Ciężar udowodnienia, że do naruszenia danego dobra w ogóle doszło spoczywa zatem na stronie powodowej, natomiast w razie wykazania, że dobro takie rzeczywiście zostało naruszone – strona pozwana musi wykazać, że naruszenie to nie miało charakteru bezprawnego.

Rozpoznając sprawę o ochronę dóbr osobistych Sąd powinien, zatem przede wszystkim ustalić, czy w ogóle dane zachowanie naruszyło dobra osobiste strony powodowej, zaś dopiero w razie uzyskania pozytywnej odpowiedzi na to pytanie – stwierdzić, czy nie zachodzą przesłanki uchylające bezprawność tego naruszenia.

W ocenie Sądu należy przyznać rację powodowi, iż zachowania wykonawców zadania polegającego na budowie drogi ekspresowej (...) doprowadziły do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci prawa do wypoczynku. Istnienie takiego dobra osobistego potwierdza dotychczasowe orzecznictwo (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, I ACa 905/13). Jak słusznie wskazał w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 lutego 2001 r. II CKN 394/00 Sąd Najwyższy środowisko naturalne, ze względu na jego walory estetyczne, turystyczne oraz konieczność zapewnienia społeczeństwu odpowiednich zdrowotnych warunków życia i wypoczynku, znajduje się pod ochroną Konstytucji R.P. (art. 5 i art. 74). Realizacji tej ochrony służą m. in. przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, a dział II tytułu II tej ustawy odnosi się do ochrony przed hałasem. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- 1) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- 2) zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany (art. w/w 112 ustawy).

Niewątpliwie hałas wywołuje ujemny wpływ na organizm ludzki, a zatem na stan samopoczucia człowieka. Stan ten może być naruszony przez wywołanie nadmiernych hałasów lub innych oddziaływań pośrednich (por. wyrok SN z dnia 24 lutego 1971 r., II CR 619/70).

Zdaniem Sądu powód wykazał, iż skala i wielokrotność emisji hałasu emitowanego na skutek czynności budowlanych dokonywanych przez personel pozwanych wykonawców uniemożliwił powodowi wypoczynek, w szczególności wypoczynek nocny. Z ustaleń poczynionych powyżej przez Sąd wynika, iż wbrew twierdzeniom pozwanych nie były to zdarzenia o charakterze incydentalnym. Przedstawiony i oceniony powyżej materiał dowodowy nie pozostawia w tym zakresie żadnych wątpliwości. Należy podkreślić, iż przedmiotowe roboty budowlane były prowadzone na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 19 października 2006 r. nr (...) zatwierdzającej projekt budowlany i wydającej pozwolenie na budowę (decyzja k. 23-26 i 115-118). Jednocześnie zgodnie z raportem oddziaływania drogi ekspresowej (...) na środowisko sporządzonym jeszcze przed przystąpieniem do prac przewidywano, iż konieczność użycia sprzętu budowlanego będzie wywoływała hałas. Podkreślono, iż nie ma praktycznie możliwości zastosowania zabezpieczeń akustycznych w fazie budowy, a jako jedyny sposób ograniczenia tej uciążliwości wskazano na wykonywanie robót budowlanych w rejonie zabudowy mieszkaniowej w porze dziennej tj. w godz. od 6.00 do 22.00 oraz na zorganizowanie prac w taki sposób, aby ograniczyć emisję hałasu (raport oddziaływania na środowisko drogi ekspresowej (...) od węzła K. do (...) k. 165 v., 132). Zestawiając w/w decyzje Wojewody i raport wymaga zaznaczenia, że wskazana decyzja Wojewody w pkt 1 e nakazywała dostosowanie się do zaleceń zawartych w tym raporcie (k. 116 –

decyzja). Pozwane spółki doprowadziły do naruszenia normy określonej w art. 112 ustawy prawo ochrony środowiska, a tym samym zachowały się bezprawnie.

Przepis art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Na podstawie powyższego przepisu kompensowana jest krzywda, czyli szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Świadczy o tym systematyka kodeksu cywilnego, przepis ten bowiem został umieszczony wśród przepisów o czynach niedozwolonych bez wskazania podstaw i przesłanek odpowiedzialności, jak również bez wyszczególnienia przesłanek egzoneracyjnych. Należy zatem stosować ogólne zasady odpowiedzialności z czynów niedozwolonych, a podstawową zasadą odpowiedzialności z tego tytułu jest zasada winy sprawcy. Przesłanką odpowiedzialności z art. 448 k.c. jest zatem nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 r., V CKN 1581/00).

Sąd uznał, iż zachowanie pozwanych spółek było nie tylko bezprawne, ale i zawinione. Wina ta polegała na niedbałej organizacji pracy i lekkomyślnym przyjęciu, iż nie wywoła to ujemnych następstw dla innych podmiotów.

Dokonując oceny jaka suma pieniężna powinna stanowić zadośćuczynienie za doznaną krzywdę Sąd wziął pod uwagę takie kryteria jak: rodzaj i stopień nasilenia ujemnych przeżyć powoda, rozmiar naruszenia, czasokres następstw zdarzenia oraz konsekwencje w życiu osobistym Sąd miał również na uwadze, iż zadośćuczynienie powinno spełnić funkcję kompensacyjną. Zdaniem Sądu przyznana kwota pieniężna z tytułu zadośćuczynienia powinna stanowić przybliżony ekwiwalent poniesionej szkody niemajątkowej, aby wynagrodzić doznaną ujemną przeżył. Przyjęcie powyższej zasady jest niezbędne do tego, aby przynajmniej częściowo przywrócona została równowaga zachwiana na skutek popełnionego czynu. Z uwagi na kompensacyjny charakter zadośćuczynienia jego wysokość musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną adekwatną do warunków gospodarki rynkowej. Jednocześnie wysokość zadośćuczynienia powinna być umiarkowana, albowiem nie zostały naruszone dobra powoda o najwyższej wartości, takie jak życie i zdrowie. Zaprezentowane powyżej stanowisko znajduje potwierdzenie w utrwalonym w tym zakresie orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych np. wyrok SN z dnia 11.04.2006 r., I CSK 159/05, Lex nr 371773, wyrok SN z dnia 30.01.2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, Nr 2, poz. 40, , wyrok SN z dnia 10.03.2006 r., IV CSK 80/05, OSNC 2006/10/175, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24.07.2008 r., I ACa 1150/06, OSAW 2008/4/110, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22.02.2004 r., II ACa 641/03, Wokanda 2004/9/44.

Mając na uwadze całokształt okoliczności dotyczących szkody niemajątkowej doznaną przez powoda Sąd podzielił częściowo stanowisko powoda i uznał, iż odpowiednią sumą stanowiącą zadośćuczynienie jest w niniejszej sprawie kwota **20.000 złotych**. Zdaniem Sądu suma ta przedstawia ekonomicznie odczuwalną wartość, a jednocześnie nie jest nadmierna w stosunku do doznaną krzywdy i odpowiada stopie życiowej społeczności w warunkach gospodarki wolnorynkowej, a także sytuacji finansowej pozwanych. Zasądzona suma nie może mieć zatem charakteru symbolicznego. W ocenie Sądu wyżej opisane zachowanie personelu pozwanych uniemożliwiające powodowi wypoczynek samo w sobie stanowiło okoliczność prowadzącą do ujemnych przeżyć po stronie powoda jako osoby fizycznej. Zdaniem Sądu każda osoba, której dotyczyłoby takie zachowanie odczuwałaby takie ujemne przeżycia jak powód. Wynika to z ogólnych zasad doświadczenia życiowego i zawodowego. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi przepis art. 24 § 1 kc i 448 kc.

Należy podnieść, iż do emisji nadmiernego hałasu doprowadziły podmioty zawodowo trudniące się wykonywaniem robót budowlanych, dysponujące ponad przeciętną wiedzą na temat skutków wykonywania takich robót. Podmioty o takich walorach raz doświadczeniu nie mogły nie mieć świadomości, iż swoim zachowaniem wywołują ujemne przeżycia emocjonalne u osoby zamieszkującej w pobliżu wykonywanych robót. Działanie pozwanych spółek cechuje zatem co najmniej wina nieumyślna w postaci rażącego niedbalstwa lub lekkomyślności. Obowiązek

uiszczenia zadośćuczynienia ma w stosunku do pozwanych wymiar prewencyjny i represyjny. Uwzględnienie żądania majątkowego, w uznaniu winy pozwanych i krzywdy powoda, w wymiarze 20.000 zł musi być odczytane jako wyraz dezaprobaty dla zawinionego działania naruszającego dobro osobiste. Zdaniem Sądu zastosowanie tego środka represji i kompensaty w takiej właśnie wysokości spełnia wszystkie jego funkcje założone przez ustawodawcę, a równocześnie nie przekracza granic wymaganych dla środka ochrony dóbr osobistych, to znaczy nie jest nadmiernie uciążliwe dla pozwanego.

Stosownie do zasady wyrażonej w przepisie art. 441 § 1 kc odpowiedzialność pozwanych za szkodę niemajątkową wyrządzoną czynem niedozwolonym ma charakter solidarny.

Rozstrzygnięcie o odsetkach ustawowych Sąd oparł na treści art. 481 § 1 i 2 kc, zgodnie z którym wierzyciel może żądać odsetek gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. Natomiast zgodnie z przepisem art. 455 kc jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W niniejszym przypadku uznać należy, iż pozwany (...) S.A. w W. został wezwany do zapłaty kwoty z tytułu zadośćuczynienia w dniu 20 lipca 2011 r. (k. 440 – dowód doręczenia odpisu pozwu), a pozwany (...) S.A. w W. został wezwany do zapłaty kwoty z tytułu zadośćuczynienia w dniu 1 czerwca 2011 r. (k. 443 – dowód doręczenia odpisu pozwu). Wtedy też powstał obowiązek zapłaty na rzecz powoda. Zdaniem Sądu uwzględniając aktualne dostępne formy płatności przedmiotowa należność mogła zostać uiszczona niezwłocznie w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania do zapłaty, co oznacza, iż odsetki od pozwanego (...) S.A. w W. należne są od dnia 8 czerwca 2011 r., a od pozwanego (...) S.A. w W. od dnia 28 lipca 2011 r., bo od tych dni pozwani pozostają wobec powoda w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia pieniężnego.

Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie wskazując dodatkowo w treści wyroku, iż są to odsetki ustawowe za opóźnienie wobec zmiany treści art. 482 § 1 kc wprowadzającej instytucję odsetek ustawowych za opóźnienie jako instytucję odrębną od instytucji odsetek ustawowych unormowanej w art. 359 § 2 kc. Wyżej wymienione zróżnicowanie czasowe wynika z treści art. 56 ustawy z dnia 9.10.2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw. Treść żądania i jego uzasadnienia nie budzi najmniejszych wątpliwości, iż powód w niniejszej sprawie domaga się odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Natomiast roszczenie powoda o zapłatę odsetek ustawowych od tej należności głównej w pozostałym zakresie podlega oddaleniu jako pozbawione podstaw.

Jednocześnie Sąd nie podzielił stanowiska powoda, iż zachowanie pozwanych wykonawców naruszało także i inne dobro osobiste powoda, a mianowicie prawo nietykalności mieszkania. W tym zakresie należy podnieść, iż trafnie Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazał w wyroku z dnia 29 grudnia 2000 r., I ACA 910/00, OSA 2002, z. 2, poz. 11, iż prawo do zachowania nietykalności mieszkania w rozumieniu art. 23 kc musi być pojmowane w aspekcie niematerialnym, jako prawo do ochrony przed bezprawnym wtargnięciem w sferę nie samej "substancji mieszkaniowej", lecz w sferę określonego stanu psychicznego i emocjonalnego, jaki daje każdemu człowiekowi poczucie bezpiecznego i niezakłóconego posiadania własnego miejsca, w którym koncentruje swoje istotne sprawy życiowe i chroni swoją prywatność. Z tego powodu wyrządzenie szkody majątkowej przy wykonywaniu prac budowlanych nie oznacza naruszenia nietykalności mieszkania. Pogląd wyrażony w w/w orzeczeniu można uogólnić, wskazując, iż co do zasady typowe zakłócania korzystania z pomieszczenia, nieruchomości (immisje, jak np. dym, hałas itd.) nie stanowią naruszenia nietykalności mieszkania. Zdaniem Sądu pogląd przeciwny prowadziłby do zatarcia między prawami osobistymi i majątkowymi, przy czym nie wyłącza to zbiegu roszczeń w wypadkach szczególnych. Sąd uznał, iż w realiach niniejszej sprawy taki szczególny wypadek nie występuje.

Sąd uznał za chybione roszczenie powoda o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dobra osobistego w zakresie w jakim zostało ono skierowane przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa. Należy podnieść, iż powód w taki sposób sformułował roszczenie o zadośćuczynienie, iż oparł jej na twierdzeniu, iż podczas wykonywania robót drogowych doszło do emisji hałasu, który uniemożliwiał powodowi wypoczynek. Za zdarzenie tego rodzaju odpowiedzialność

co do zasady ponosić mogą jedynie wykonawcy tych robót, a nie Skarb Państwa, który był jedynie investorem tego przedsięwzięcia drogowego. Skarb Państwa nie podejmował żadnych czynności na etapie realizacji tego kontraktu drogowego, w tym nie wytwarzał hałasu, nie może zatem ponosić odpowiedzialności za ujemne następstwa sposobu jego wykonania przez pozwanych. W ocenie Sądu pozwany wykazał, iż powierzył wykonanie tych czynności przedsiębiorstwom, które w zakresie swojej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności. Tym samym w sprawie znajduje zastosowanie przepis art. 429 kc, który stanowi podstawę do zwolnienia pozwanego Skarbu Państwa z odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonych czynności. Należy podkreślić, iż nieprawidłowe zachowanie wykonawców polegało na tym, iż w nienależyty sposób zorganizowali sposób wykonania zleconego im przez inwestora zadania, a mianowicie zaniechali zaplanowania prac w taki sposób, aby nie były wykonywane w godzinach nocnych oraz dopuszczali do tego, aby ciężki sprzęt budowlany wykonywał pracę w pobliżu nieruchomości powoda w ilości kilku sztuk jednocześnie, co potęgowało emisję hałasu. W tym stanie rzeczy inwestor nie ponosi odpowiedzialności za sposób realizacji kontraktu budowlanego przez wykonawców. Przeprowadzone postępowanie nie wykazało też, aby zadanie zlecone wykonawcom przez inwestora wymagało bezwzględnie prac w godzinach nocnych. W szczególności należy podnieść, iż zgodnie z raportem oddziaływania drogi ekspresowej (...) na środowisko sporządzonym jeszcze przed przystąpieniem do prac przewidywano, iż konieczność użycia sprzętu budowlanego będzie wywoływała hałas. Podkreślono, iż nie ma praktycznie możliwości zastosowania zabezpieczeń akustycznych w fazie budowy, a jako jedyny sposób ograniczenia tej uciążliwości wskazano na wykonywanie robót budowlanych w rejonie zabudowy mieszkaniowej w porze dziennej tj. w godz. od 6.00 do 22.00 (raport oddziaływania na środowisko drogi ekspresowej (...) od węzła K. do (...) k. 165 v.).

Odnosnie roszczenia o odszkodowanie z tytułu szkody doznanej w budynku magazynowo – biurowym oraz szkody doznanej w budynku mieszkalnym i gospodarczym.

W ocenie Sądu roszczenie to w zakresie w jakim zostało skierowane przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa podlega oddaleniu.

Na wstępie rozważań co do odpowiedzialności Skarbu Państwa z tego tytułu należy wskazać, iż potencjalną podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa mógłby stanowić przepis art. 415 kc konstruujący odpowiedzialność odszkodowawczą za delikt cywilny na zasadzie winy. Podstawy takiej w żadnym wypadku nie można byłoby upatrywać w treści art. 417 kc, ponieważ przepis ten dotyczy odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną w sferze władczej działalności Skarbu Państwa, podczas gdy odpowiedzialność Skarbu Państwa jako zarządcy drogi za ujemne następstwa budowy drogi może być rozpatrywana wyłącznie w sferze dominium (zob. wyrok SN z dnia 10.06.2005 r., II CK 719/04, Lex nr 180859).

Sąd podzielił pogląd pozwanego Skarbu Państwa, iż brak jest podstaw do przypisania odpowiedzialności temu podmiotowi jako inwestorowi za ujemne następstwa wadliwej dokumentacji projektowej sporządzonej przez projektanta i ujemne następstwa realizacji przedmiotowej inwestycji przez wykonawców robót. Pozwany wykazał, iż powierzył wykonanie tych czynności przedsiębiorstwom, które w zakresie swojej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności. Tym samym w sprawie znajduje zastosowanie przepis art. 429 kc, który stanowi podstawę do zwolnienia pozwanego Skarbu Państwa z odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonych czynności. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż celem realizacji tej inwestycji pozwany Skarb Państwa zawarł umowę ze specjalistycznymi podmiotami zawodowo zajmującymi się realizacją tego rodzaju przedsięwzięć. Otóż wykonawcą robót było konsorcjum firm: (...) S.A. w W., (...) Spółka z o. o. w W., (...) S.A. w (...) S.A. w W. (umowa z dnia 22 stycznia 2008 r. w przedmiocie budowy drogi (...) k. 113- 114). Należy też podkreślić, iż roboty budowlane były prowadzone na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 19 października 2006 r. nr (...) zatwierdzającej projekt budowlany i wydającej pozwolenie na budowę (decyzja k. 23-26 i 115-118), a projekt drogowy – dokumentację geologiczno - inżynierską w odniesieniu do przedmiotowego przedsięwzięcia na zlecenie inwestora sporządziła specjalistyczna jednostka projektowa (...) Spółka z o. o. w W. (k. 1322 – 1366).

Dodatkowo trudno jest przypisać winę inwestorowi, skoro zgodnie z przepisem art. 35 ustawy prawo budowlane przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę lub odrębnej decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego właściwy

organ sprawdził projekt budowlany pod względem zgodności i kompletności z przepisami prawa w tym techniczno-budowlanymi oraz wymaganiami ochrony środowiska.

Powyższa argumentacja jest wystarczająca do rozstrzygnięcia sporu pomiędzy powodem a pozwanym Skarbem Państwa. Tylko dla wyczerpania toku rozważań należy wskazać, że pozostałe zarzuty przedstawione w sprawie przez tego pozwanego Sąd uznał za niezasługujące na uwzględnienie.

W tym stanie rzeczy należało uznać, iż roszczenie skierowane wobec pozwanego Skarbu Państwa podlega oddaleniu.

Natomiast odmiennie należało ocenić roszczenie o odszkodowanie skierowane wobec pozwanych spółek. W ocenie Sądu to roszczenie zasługuje na uwzględnienie, przy czym w mniejszym zakresie ilościowym niż wynika to z żądania powoda.

Podstawę odpowiedzialności pozwanych (...) S.A. w (...) S.A. w W. stanowi przepis art. 435 § 1 kc.

Przepis ten stanowi, że prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Dokonując oceny czy dany podmiot spełnia wymogi z art. 435 § 1 kc należy wziąć pod uwagę czy istnienie i praca przedsiębiorstwa lub zakładu w danych warunkach czasu i miejsca są uzależnione od wykorzystywania sił przyrody oraz czy bez użycia tych sił wymienione jednostki osiągnęłyby cel, dla jakiego zostały stworzone (zob. wyrok Sądu Najwyższego dnia 18 września 2002 r. III CKN 1334/00).

Pozwani wykonawcy to bezspornie podmioty działające zawodowo w branży budownictwa dróg. Przedsiębiorstwa budowlane pozwanych należy zaklasyfikować jako poruszane za pomocą sił przyrody ze względu na urządzenia i maszyny używane w procesie budowlanym (zob. wyrok SN z 1.12.1962 r., I CR 460/62).

Podstawę odpowiedzialności na podstawie art. 435 § 1 k.c. stanowi ryzyko wyrządzenia szkody związane z działalnością gospodarczą. Przesłaniem tego unormowania jest więc powinność naprawienia szkody przez tego, kto prowadzi przedsiębiorstwo wprawiane w ruch m.in. za pomocą energii elektrycznej, nastawione na zysk. Odpowiedzialność ta powstaje bez względu na winę prowadzącego przedsiębiorstwo, a także bez względu na to, czy szkoda nastąpiła w warunkach zachowania bezprawnego. Nie wyklucza jej fakt, że działalność przedsiębiorstwa była w pełni zgodna z prawnie określonymi wymaganiami.

Do odpowiedzialności na zasadzie ryzyka z art. 435 § 1 k.c. nie jest wymagana jakakolwiek nieprawidłowość (bezprawność) działania podmiotu zobowiązanego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2012 r. III PK 78/11, z 12 grudnia 2008r. II CSK 367/08, z 9 maja 2008 r. III CSK 360/07 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 1970 r., III CZP 17/70 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 1986 r., I CR 523/85, z dnia 13 grudnia 2001 r., IV CKN 1563/00, nie publ.).

Należy podkreślić, iż od odpowiedzialności wykonawcy robót budowlanych przewidzianej w art. 435 § 1 k.c. nie zwalnia w szczególności wykazanie, że roboty te zostały wykonane zgodnie z dokumentacją projektową (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2007 r. V CSK 282/07).

W przypadku odpowiedzialności na zasadzie ryzyka obowiązkiem powoda było wykazanie jedynie szkody i związku przyczynowego pomiędzy szkodą a ruchem przedsiębiorstw pozwanych spółek. W ocenie Sądu powód uczynił zadość temu obowiązkowi w niniejszym procesie, co wynika z poczynionych uprzednio przez Sąd ustaleń faktycznych.

Natomiast pozwani chcąc uniknąć odpowiedzialności musieliby wykazać, że szkoda w majątku powoda nastąpiła wyłącznie z winy poszkodowanego, innego podmiotu lub też wskutek siły wyższej. Zdaniem Sądu pozwani nie wykazali i nie udowodnili faktów, które pozwalałyby na uznanie, iż w sprawie wystąpiła jakakolwiek okoliczność egzoneracyjna.

Odnosnie wysokości odszkodowania należnego powodowie trzeba podnieść, iż powinno ono zostać ustalone zgodnie z regulami określonymi w art. 363 kc i 361 k.c. Przepis art. 361 wskazuje na zasadę pełnego naprawienia szkody. Odszkodowanie ma pełnić funkcję kompensacyjną przy czym nie może ono przewyższa rzeczywistej wysokości uszczerbku majątkowego poniesionego przez poszkodowanego (por. wyrok SN z 15.10.2010 r. V CSK 78/10, z 16.12.1999 r. II CKN 643/98). Zgodnie z art. 363 kc naprawienie szkody może nastąpić bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej.

Szkodą jest uszczerbek w prawnie chronionych dobrach poszkodowanego. W piśmiennictwie i judykaturze dla określenia szkody używa się terminu "uszczerbek", aby wskazać na stan niekorzystny dla poszkodowanego. Najczęściej formułowane jest zastrzeżenie, że szkodą jest wyłącznie uszczerbek powstały wbrew woli poszkodowanego, dla odróżnienia szkody od nakładów, wydatków i innych umniejszeń majątku poszkodowanego ponoszonych przez niego dobrowolnie i niewymuszonych danym zdarzeniem, lecz innymi okolicznościami. Szkodą jest uszczuplenie aktywów na skutek zniszczenia, utraty czy uszkodzenia określonych składników majątkowych. Wielkość uszczerbku wyznacza różnica między rzeczywistym stanem dóbr poszkodowanego a stanem hipotetycznym, gdyby do owego zdarzenia nie doszło (tak: A. Olejniczak, Komentarz do Kodeksu cywilnego, LEX; G. Bieniek, H. Ciepła, St. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Komentarz do Kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania tom 1, LexisNexis, Warszawa 2008, s. 82).

Zawarte w art. 361 § 1 k.c. uregulowanie obejmuje tzw. adekwatny związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy zachowaniem dłużnika a wywołaniem szkody u wierzyciela, co wyraża się tym, że odpowiedzialność dłużnika dotyczy tylko skutków typowych, nie zaś wszelkich skutków, które w ciągu zdarzeń, jakie nastąpiły, dają się z punktu widzenia kauzalności połączyć w jeden łańcuch. Typowym jest skutek, jaki daje się przewidzieć w zwykłym porządku rzeczy, taki, o którym, na podstawie zasad doświadczenia życiowego, wiadomo, że jest charakterystyczny dla danej przyczyny jako normalny rezultat określonego zjawiska. Nie mieści się w płaszczyźnie adekwatnego związku przyczynowego skutek, który wprawdzie daje się łączyć z określonym zdarzeniem początkowym w sensie oddziaływania sprawczego, ale jest następstwem nietypowym, tj. nie występującym w kolejności zdarzeń, która charakterystyczna jest dla określonej przyczyny i przez to nie dającym się uwzględnić w ewentualnych przewidywaniach, a zarazem zależny jest w istocie od innych zdarzeń, które w zbiegu z przyczyną wyjściową jawią się jako przypadkowy zbieg okoliczności (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 maja 2000 roku w sprawie III CKN 810/98, LEX nr 51363, pod Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 grudnia 2005 roku w sprawie III CKN 298/05, LEX nr 172174).

Przenosząc powyższe zasady na grunt niniejszej sprawy należy zaznaczyć, iż zgodnie z poczynionymi przez Sąd ustaleniami faktycznymi po pewnym czasie od rozpoczęcia tych robót na budynku biurowo – magazynowym zaczęły pojawiać się pęknięcia i zarysowania ścian zewnętrznych i wewnętrznych. Uszkodzenia te stanowiły następstwo wykonywanych robót drogowych, które to roboty doprowadziły do gwałtownego obniżenia poziomu wody gruntowej, co wraz z negatywnym oddziaływaniem ciężkiego sprzętu budowlanego wpłynęło negatywnie na podłoże pod fundamentami budynku i zaskutkowało destrukcją budynku (ekspertyza techniczna inż. A. K. – k. 62 – 72, zdjęcia – k. 79 – 85, protokół Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego - k. 518-519).

Budynek mieszkalny i gospodarczy, podobnie jak i budynek biurowo - magazynowy nie posiadał żadnych uszkodzeń przed przystąpieniem do robót związanych z realizacją drogi nr (...). Natomiast wykonywanie tych prac doprowadziło do nieodwracalnej zmiany stosunków wodnych poprzez obniżenie poziomu wody gruntowej, a następnie poprzez podwyższenie tego poziomu w miejscowości B.. Przyczyną podwyższenia poziomu wód gruntowych było zapchanie rowu melioracyjnego, do którego w/w wykonawcy robót zrzucali wodę i inne zanieczyszczenia pochodzące z terenu budowy trasy nr (...), a dodatkowo na odcinku posesji powoda rów ten został całkowicie zasypany przez personel w/w wykonawców w celu umożliwienia przejazdu ciężkiego sprzętu budowlanego (protokół kontroli i pisma k. 399-405, k. 524–539).

Powyższy stan rzeczy spowodował stałe zalewanie budynku mieszkalnego powoda poprzez podtapianie piwnic i fundamentów obiektu oraz zalewanie budynku gospodarczego. Do pierwszego zalania budynku mieszkalnego doszło na przełomie 2008/2009 r., woda weszła na poziom około 10 cm od podłogi, do zalewania dochodzi około 6 razy w

roku. Zalanie spowodowało wilgoć w budynku, zalane zostały meble, piec, drzwi glazura, terakota. Wiosną 2008 r. powstały pęknięcia w budynku magazynowo – biurowym. Woda z wykopów były pompowana do rowu melioracyjnego powoda, bo zbiorniki pojawiły się dopiero w sierpniu 2009 roku. Pracownicy wykonawców zasypali rów melioracyjny znajdujący się przy posesji powoda. Zarówno budynek mieszkalny, jak i gospodarczy powoda były zalane na stałe woda w piwnicach pojawiła się na jesieni 2009 r. i była tam do sierpnia 2011 r., w budynku mieszkalnym pojawiała się i ustępował cyklicznie. Przed rozpoczęciem przedmiotowych prac nie dochodziło do zalewania a budynki nie miały popękanych ścian (zaświadczenie Policji – k. 555, zeznania powoda k. 541-543, k. 1216 - 1219, zeznania świadka M. K. k. 1071-1072 i 1101-1107, zeznania świadków: L. B. k. 1117–1121, E. K. k. 1130-1134, D. P. k. 1145-1148, K. W. k. 1153-1155, inwentaryzacja budynków powoda k. 42-61, zdjęcia – k. 625 – 636, nagranie k. 586).

W wyniku przedmiotowych robót budowlanych prowadzonych przez (...) S.A. i (...) S.A. doszło zatem do uszkodzenia wszystkich trzech w/w nieruchomości budynków powoda.

Przyczyną tych uszkodzeń było naruszenie środowiska geologiczno – inżynierskiego, zaburzenie warunków hydrogeologicznych terenu oraz wprowadzenie w podłoże gruntowe dodatkowych obciążeń dynamicznych. Wszystkie te czynniki wystąpiły na etapie robót ziemno – fundamentowych prowadzonych przez w/w spółki w sąsiedztwie nieruchomości powoda. Zmiana stosunków wodnych stanowiła przyczynę sztucznego podtopienia terenu poprzez zakłócenie wolnego spływu wód atmosferycznych oraz w wyniku lokalnego podniesienia poziomu wody gruntowej. Nieprawidłowość w postępowaniu wykonawców polegała na braku zastosowania efektywnego rozwiązania ochronności środowiska dla terenu nieruchomości powoda, przede wszystkim pod względem zabezpieczenia wibroizolacyjnego oraz uregulowania stosunków wodno – gruntowych. Brak pełnego udokumentowania geotechnicznego odniesionego projektowo do III kategorii geotechnicznej, głównie w zakresie odwodnienia i ochronności wibroizolacyjnej jest dominującym niedostatkim realizacyjnym. Na etapie wykonawstwa oprócz braku nadzoru hydrogeologicznego nie było wymaganego potwierdzenia rzeczywistych warunków gruntowo – wodnych na poszczególnych odcinkach robót zmiennych, przede wszystkim w strefach zagłębiania ścianek szczelnych. Braki te determinowały niekontrolowalność środowiska geotechnicznego (opinia Instytutu (...) w G. (...) Zakładu Budownictwa, Infrastruktury Technicznej i Geotechniki – k. 1604 – 1664, w tym opinia uzupełniająca tego instytutu – k. 1841 - 1874, opinia (...) Spółki z o. o. w W. – k. 1415 – 1445).

Mając na uwadze poczynione powyżej przez Sąd ustalenia faktyczne należy podnieść, że powód wykazał, iż w następstwie zachowania się pozwanych spółek powód poniósł następujące szkody majątkowe:

- 1) na skutek uszkodzenia budynku biurowo – magazynowego na kwotę 30.671,96 zł (k. 3140 – opinia),***
- 2) na skutek uszkodzenia budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego na kwotę 343.545,67 zł (k. 3351, k. 2502 – 2503, k. 3139, k. 119 poz. 26 - 28 – opinia).***

Łącznie szkoda powoda odnośnie wszystkich trzech budynków wyniosła kwotę 374.217,63 złotych.

Gdyby nie wystąpiło wyżej opisane zachowanie pozwanych spółek to powód w ogóle nie poniósłby szkody majątkowej.

W tym stanie rzeczy należało uznać, iż przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych spółek zostały spełnione.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanych spółek na rzecz powoda kwotę **30.671,96 zł** tytułem odszkodowania za skutki uszkodzenia budynku biurowo – magazynowego. Powód z tego tytułu żądał zapłaty kwoty 33.441,97 zł i wobec nieudowodnienia takiej wysokości szkody z tego tytułu Sąd oddalił powództwo w tym zakresie ponad kwotę 30.671,96 złotych.

Natomiast w zakresie roszczenia powoda o zapłatę odszkodowania z tytułu szkód powstałych w budynku mieszkalnym i gospodarczym, które powód sformułował łącznie na poziomie kwoty 343.582,57 zł Sąd uznał, że powód byłby potencjalnie uprawniony do uzyskania z tego tytułu maksymalnie kwoty **343.545,67** złotych. Powód nie udowodnił bowiem, mimo spoczywającego na nim ciężaru procesowego w tym zakresie stosownie do art. 6 kc, aby poniósł szkodę w wyższej wysokości. W tym miejscu należy podnieść, że powód w taki sposób sformułował żądanie zapłaty odszkodowania w kwocie 343.582,57 zł za szkody powstałe w nieruchomości budynkowej mieszkalnej i gospodarczej, iż wniósł o zapłatę następujących kwot z konkretnych tytułów:

- 1) **14.785,12** zł tytułem naprawy budynku gospodarczego,
- 2) **208.989,85** zł tytułem naprawy budynku mieszkalnego (bez kosztów naprawy podłogi na parterze),
- 3) **94.572,89** zł tytułem kosztów realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego,
- 4) **11.000** zł tytułem kosztów wymiany mebli,
- 5) **6.955 zł** tytułem kosztów naprawy pieca i kosztów zakupu pieca
(k. 3215 – 3215 v.),
- 6) **7.279,71 zł** tytułem kosztów naprawy podłogi na parterze w budynku mieszkalnym.

Jednocześnie z powyższych ustaleń Sądu wynika, że w tym zakresie szkoda powoda wyniosła łącznie kwotę **343.545,67 zł**, na którą składają się następujące kwoty:

- 1) 26.595,23 zł brutto tytułem naprawy ościeżnic i drzwi drewnianych w budynku mieszkalnym (opinia łączna biegłych – k. 3351),
- 2) 60.305,74 zł brutto tytułem kosztów wymiany glazury i terakoty w budynku mieszkalnym (opinia łączna biegłych – k. 3351),
- 3) 6.017,69 zł brutto tytułem kosztów naprawy drewnianej podłogi na I piętrze budynku mieszkalnego (opinia łączna biegłych – k. 3351),
- 4) 6.955 zł brutto tytułem kosztów naprawy dwóch pieców w budynku mieszkalnym (opinia biegłego z zakresu wyceny wartości ruchomości W. M. – k. 2502 – 2503),
- 5) 11.000 zł brutto tytułem kosztów wymiany mebli: kanapy skórzanej, 2 foteli, 2 stołów, ławy siłowni, 3 szaf (opinia biegłego z zakresu wyceny wartości ruchomości W. M. – k. 2502 - 2503, częściowo zeznania powoda – k. 1216 – 1219),
- 6) 116.034,29 zł brutto tytułem kosztów wykonania izolacji ścian piwnic budynku mieszkalnego (k. 3351 - opinia łączna biegłych),
- 7) 94.572,89 zł brutto tytułem kosztów wykonania odwodnienia wokół budynku mieszkalnego i gospodarczego (opinia łączna biegłych – k. 3139),
- 8) 14.785,12 zł brutto tytułem kosztów naprawy uszkodzeń w budynku gospodarczym (częściowo opinia łączna biegłych – k. 3139, częściowo opinia biegłego z zakresu wyceny wartości ruchomości W. M. – k. 2502 - 2503, częściowo zeznania powoda – k. 1216 - 1219),
- 9) 7.279,71 zł brutto tytułem kosztów naprawy podłogi na parterze budynku mieszkalnego (k. 119 poz. 26 – 28 - opinia biegłego sądowego G. S.).

Zestawienie tego co żądał powód odnośnie szkód w budynku mieszkalnym i gospodarczym z tym co zostało ustalone przez Sąd jako wysokość poniesionej szkody w tym zakresie prowadzi do wniosku, że zasądzeniu z tego tytułu podlegały potencjalnie zasądzeniu następujące kwoty:

- 1) **14.785,12 zł** tytułem naprawy budynku gospodarczego,
- 2) **208.952,95 zł** tytułem naprawy budynku mieszkalnego (bez kosztów naprawy podłogi na parterze),
- 3) **94.572,89 zł** tytułem kosztów realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego,
- 4) **11.000 zł** tytułem kosztów wymiany mebli,
- 5) **6.955 zł** tytułem kosztów naprawy pieca i kosztów zakupu pieca
- 6) **7.279,71 zł** tytułem kosztów naprawy podłogi na parterze w budynku mieszkalnym (łącznie 343.545,67 zł).

W związku z tym kwota 343.545,67 zł wyrażająca wysokość odszkodowania za szkody poniesione w budynku mieszkalnym i gospodarczym podlegała potencjalnemu zasądzeniu od pozwanych spółek.

Jednakże Sąd nie był uprawniony do zasądzenia całej tej kwoty 343.545,67 zł od pozwanego (...) S.A. w W., ponieważ pozwany ten podniósł zarzut przedawnienia i zdaniem Sądu jest to zarzut częściowo uzasadniony. Otóż pozwany (...) S.A. w W. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda dotyczącego budynku gospodarczego i związanego z nim roszczenia o odsetki ustawowe, podnosząc że roszczenie to zostało zgłoszone dopiero w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r., a zatem po upływie trzyletniego terminu przedawnienia określonego w art. 442 (1) par. 1 kc (k. 3252). Zgodnie z zeznaniami samego powoda szkoda dotycząca budynku gospodarczego ujawniła się w sposób pewny i niezmienny już w lutym 2010 r. (k. 1216 – zeznania), nie budzi jednocześnie wątpliwości, że już wówczas powód zdawała sobie sprawę, że szkoda ta jest następstwem zachowania się obu pozwanych spółek, co oznacza, że bieg trzyletniego terminu przedawnienia roszczenia z deliktu stosownie do art. 442 (1) par. 1 kc rozpoczął bieg najpóźniej od ostatniego dnia lutego 2010 roku. W tym stanie rzeczy roszczenia powoda dotyczące budynku gospodarczego ulegały przedawnieniu z upływem ostatniego dnia lutego 2013 roku. Do tej daty powód zgłosił roszczenie odszkodowawcze dotyczące budynku gospodarczego jedynie na kwotę 15.000 złotych. Otóż **na** rozprawie dniu 10 listopada 2011 r. **powód** sprecyzował, iż wskazanego w pozwie odszkodowania za zalewanie w kwocie 60.000 zł domaga się także za zalewanie budynku gospodarczego (k. 1070), a następnie na rozprawie w dniu 10 kwietnia 2013 r. powód sprecyzował, iż na kwotę 60.000 zł żadaną z tytułu odszkodowania za zalewanie budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego składa się kwota 45.000 zł tytułem szkody doznanej w budynku mieszkalnym i kwota 15.000 zł tytułem szkody doznanej w budynku gospodarczym (k. 1187).

W konsekwencji roszczenie o zapłatę kwoty 15.000 zł z tytułu szkody w budynku gospodarczym nie może zostać uznane za przedawnione. Istotne jest bowiem, że już w dniu 10 listopada 2011 r. powód wskazał, że domaga się odszkodowania także za szkodę w budynku gospodarczym i że jest ono zawarte w żądanej w pozwie kwocie 60.000 zł, a na rozprawie w dniu 10 kwietnia 2013 r. jedynie sprecyzował, iż na kwotę 60.000 zł żadaną z tytułu odszkodowania za zalewanie budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego składa się kwota 45.000 zł tytułem szkody doznanej w budynku mieszkalnym i kwota 15.000 zł tytułem szkody doznanej w budynku gospodarczym. Natomiast pozostałe roszczenia dotyczące budynku gospodarczego przekraczające kwotę 15.000 zł i zgłoszone dopiero w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r. i w piśmie z dnia 9 stycznia 2019 r. są roszczeniami przedawnionymi, a jako takie zgodnie z art. 117 par. 2 kc nie mogą być przez powoda przymusowo dochodzone. W tym zakresie przedawnieniu uległy także roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie liczone od przedawnionej kwoty należności głównej z tego tytułu. Należy podnieść, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia z deliktu rozpoczyna bieg w momencie dowiedzenia się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, a nie o zakresie szkody (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5.07.2018 r., I ACa 265/17, Lex nr 2547093, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25.05.2017 r., VI ACa 263/16, Lex nr 2348593).

Ostatecznie powód tak sformułował żądanie zapłaty odszkodowania za szkody powstałe w budynku gospodarczym, iż wniósł o zasądzenie:

- 1) kwoty **14.785,12** zł tytułem naprawy budynku gospodarczego,
- 2) kwoty **94.572,89** zł tytułem kosztów realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego.

Mając na uwadze, że koszty realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia tylko co do budynku gospodarczego wynoszą kwotę 15.141,54 zł netto plus podatek VAT 23 %, czyli kwotę 18.624,09 zł brutto, to uznać należało że zgodnie opinią w/w biegłych sądowych za szkody w budynku gospodarczym powodowi należna jest łącznie kwota 33.409,21 zł (14.785,12 zł tytułem naprawy budynku gospodarczego + 18.624,09 zł tytułem kosztów realizacji drenażu opaskowego – odwodnienia budynku gospodarczego). Jednakże z uwagi na konieczność uwzględnienia zarzutu przedawnienia wobec pozwanego (...) S.A. w W. od tego pozwanego na rzecz powoda zasądzeniu z tego tytułu podlega jedynie kwota 15.000 złotych. Roszczenie z tego tytułu co do kwoty 18.409,21 zł jest przedawnione (33.409,21 zł – 15.000 zł).

Podsumowując stwierdzić należy, że powodowi przysługuje uzasadnione roszczenie o zapłatę z tytułu odszkodowania za szkody majątkowe wobec pozwanego (...) S.A. w W. na łącznym poziomie **355.808,42 zł** (30.671,96 zł co do budynku biurowo – magazynowego + 325.136,46 zł (343.545,67 zł – 18.409,21 zł) co do budynku mieszkalnego i gospodarczego).

Podobnie Sąd nie był uprawniony do zasądzenia całej kwoty 343.545,67 zł wyrażającej szkodę w budynku gospodarczym i mieszkalnym od pozwanego (...) S.A. w W., ponieważ pozwany ten podniósł zarzut przedawnienia i zdaniem Sądu jest to zarzut częściowo uzasadniony. Otóż pozwany (...) S.A. w W. podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda, co do których powód rozszerzył powództwo po dniu 19 października 2011 r. (k. 3395 – 3396). Jak już zostało to uprzednio podniesione zgodnie z zeznaniami samego powoda szkoda dotycząca budynków ujawniła się w sposób pewny i niezmienny już w lutym 2010 r. (k. 1216 – zeznania), nie budzi jednocześnie wątpliwości, że już wówczas powód zdawała sobie sprawę, że szkoda ta jest następstwem zachowania się obu pozwanych spółek, co oznacza, że bieg trzyletniego terminu przedawnienia roszczenia z deliktu stosownie do art. 442 (1) par. 1 kc rozpoczął bieg najpóźniej od ostatniego dnia lutego 2010 roku. W tym stanie rzeczy roszczenia powoda dotyczące nieruchomości ulegały przedawnieniu z upływem ostatniego dnia lutego 2013 roku. Do tej daty powód zgłosił w niniejszym procesie jedynie roszczenie o zapłatę kwoty **20.000** zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda w z związku z hałasem związanym z budową trasy (...), o zapłatę kwoty **33.441,97** zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2008 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za uszkodzenie budynku biurowo - magazynowego na skutek wykonywanych robót budowlanych związanych z realizacją trasy (...), o zapłatę kwoty **60.000** zł tytułem odszkodowania za uszkodzenie budynku mieszkalnego powoda z uwagi na jego stałe zalewanie na skutek robót budowlanych wykonanych w związku z budową trasy (...).

W konsekwencji roszczenia zgłoszone po ostatnim dniu lutego 2013 r. należało uznać za przedawnione i jako takie zgodnie z art. 117 par. 2 kc nie mogą być przez powoda przymusowo dochodzone. W tym zakresie przedawnieniu uległy także roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie liczone od przedawnionej kwoty należności głównej z tego tytułu. Należy podnieść, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia z deliktu rozpoczyna bieg w momencie dowiedzenia się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, a nie o zakresie szkody (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5.07.2018 r., I ACa 265/17, Lex nr 2547093, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25.05.2017 r., VI ACa 263/16, Lex nr 2348593).

Podsumowując stwierdzić należy, że powodowi przysługuje uzasadnione roszczenie o zapłatę z tytułu odszkodowania za szkody majątkowe wobec pozwanego (...) S.A. w W. na łącznym poziomie **90.671,96 zł** (30.671,96 zł co do budynku biurowo – magazynowego + 60.000 zł co do budynku mieszkalnego i gospodarczego).

Sąd nie podzielił poglądu powoda, że podniesienie przez pozwanych zarzutu przedawnienia roszczenia jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

W tym zakresie podkreślić należy, że klauzula zasad współzycia społecznego odwołuje się do wartości powszechnie uznanych w kulturze danego społeczeństwa, jest klauzulą generalną, która niejako współlistnieje z całym systemem prawa cywilnego i z tego punktu widzenia musi być brana pod uwagę przez sądy przy rozstrzyganiu każdej sprawy. Norma wyrażona w art. 5 k.c. ma charakter wyjątkowy i wchodzi w grę wtedy, gdy w inny sposób nie można zabezpieczyć interesu zagrożonego wykonywaniem prawa podmiotowego (tak Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 października 2000 r., SK 5/99, OTK 2000, Nr 7, poz. 254). Wskazywał na to również wielokrotnie Sąd Najwyższy, podkreślając, że zasady współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, nie publ., z dnia 3 lutego 1998 r., I CKN 459/97, nie publ., z dnia 28 października 2003 r., I CK 222/02, nie publ., z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 284/03, nie publ., z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 640/10, nie publ., z dnia 11 maja 2012 r., II CSK 540/11, nie publ., z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 484/11, nie publ., z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 286/12, nie publ., z dnia 11 kwietnia 2013 r., II CSK 438/12, nie publ. i z dnia 20 sierpnia 2015 r., II CSK 555/14, nie publ.).

Klauzula generalna określona w art. 5 kc ma charakter wyjątkowy, co oznacza że odmowa uwzględnienia uzasadnionego prawnie zarzutu przedawnienia roszczenia musi być uzasadniona istnieniem okoliczności rażących i nieakceptowalnych w świetle powszechnie uznawanych wartości, prowadzących do przyjęcia, że nieuwzględnienie powództwa na skutek uwzględnienia zarzutu przedawnienia, powodowałoby skutki rażąco niesprawiedliwe i krzywdzące, nieakceptowalne z punktu widzenia norm moralnych i wartości powszechnie uznawanych w społeczeństwie. Zdaniem Sadu instancji takie okoliczności nie występują w niniejszej sprawie.

Stosownie do zasady wyrażonej w przepisie art. 441 § 1 kc odpowiedzialność pozwanych za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym ma charakter solidarny.

Powód nie wykazał poniesienia szkody w wyższym zakresie niż zakres ustalony powyżej przez Sąd.

Rozstrzygnięcie o odsetkach ustawowych Sąd oparł na treści art. 481 § 1 i 2 kc, zgodnie z którym wierzyciel może żądać odsetek gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. Natomiast zgodnie z przepisem art. 455 kc jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W niniejszym przypadku uznać należy, iż pozwany (...) S.A. w W. został wezwany do zapłaty kwoty 33.441,97 zł z tytułu odszkodowania za uszkodzenie budynku biurowo – magazynowego oraz kwoty 60.000 zł z tytułu odszkodowania za uszkodzenie budynku mieszkalnego i gospodarczego w dniu 20 lipca 2011 r. (k. 440 – dowód doręczenia odpisu pozwu), a pozwany (...) S.A. w W. został wezwany do zapłaty tych kwot w dniu 1 czerwca 2011 r. (k. 443 – dowód doręczenia odpisu pozwu). Natomiast do zapłaty dodatkowego odszkodowania z tytułu zalewania budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego w kwocie 216.200 zł (276.200 zł – 60.000 zł) powód wniósł dopiero w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r., które zostało doręczone pozwanej (...) S.A. w W. w dniu 1 sierpnia 2014 r. (k. 3161, k. 3183 v.), a pozwanej (...) S.A. w W. w dniu 1 sierpnia 2014 r. (oświadczenie pozwanego – k. 1924), a do zapłaty dalej idącej kwoty w piśmie z dnia 9 stycznia 2019 r., które zostało doręczone pozwanej (...) S.A. w W. w dniu 10 stycznia 2019 r. (k. 3215, 3217 v.), a pozwanej (...) S.A. w W. w dniu 17 stycznia 2019 r. (k. 3279)., natomiast do zapłaty dalej idącej kwoty 7.279,71 zł w piśmie z dnia 11 marca 2019 r., które zostało doręczone pozwanej (...) S.A. w W. w dniu 23 kwietnia 2019 r. (k. 3417), a pozwanej (...) S.A. w W. w dniu 23 kwietnia 2019 r. (k. 3368).

Wtedy też odpowiednio do w/w dat powstał obowiązek zapłaty na rzecz powoda. Zdaniem Sądu uwzględniając aktualne dostępne formy płatności przedmiotowa należność mogła zostać uiszczona niezwłocznie w terminie 7 dni od

daty doręczenia wezwania do zapłaty, co oznacza, iż od kwot objętych żądaniem pozwu i w zakresie w jakim zostały one uznane przez Sąd za uzasadnione odsetki od pozwanego (...) S.A. w W. należne są od dnia 8 czerwca 2011 r., a od pozwanego (...) S.A. w W. od dnia 28 lipca 2011 r., natomiast od kwoty dalej idącej, o którą powód rozszerzył powództwo w piśmie z dnia 26 lipca 2014 r. i w zakresie w jakim została ona uznana przez Sąd za uzasadnioną odsetki od pozwanego (...) S.A. w W. należne są od dnia 9 sierpnia 2014 roku. Natomiast od kwoty ponad 267.000 zł, o którą powód rozszerzył powództwo w piśmie z dnia 9 stycznia 2019 r. i w zakresie w jakim została ona uznana przez Sąd za uzasadnioną odsetki od pozwanego (...) S.A. w W. należne są od dnia 25 stycznia 2019 roku, a od kwoty 7.279,71 zł, o którą powód rozszerzył powództwo w piśmie z dnia 11 marca 2019 r. odsetki należne są od dnia 2 maja 2019 roku. Od tych dni pozwani pozostają wobec powoda w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia pieniężnego.

Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie wskazując dodatkowo w treści wyroku, iż są to odsetki ustawowe za opóźnienie wobec zmiany treści art. 482 § 1 kc wprowadzającej instytucję odsetek ustawowych za opóźnienie jako instytucję odrębną od instytucji odsetek ustawowych unormowanej w art. 359 § 2 kc. Wyżej wymienione zróżnicowanie czasowe wynika z treści art. 56 ustawy z dnia 9.10.2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw. Treść żądania i jego uzasadnienia nie budzi najmniejszych wątpliwości, iż powód w niniejszej sprawie domaga się odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Roszczenie powoda o zapłatę odsetek ustawowych w pozostałym zakresie podlega oddaleniu jako pozbawione podstaw.

Konsekwencją rozstrzygnięcia w przedmiocie żądań pozwu był obowiązek rozstrzygnięcia przez Sąd w przedmiocie kosztów procesu. Sąd rozstrzygnął o kosztach procesu, w tym o kosztach zastępstwa procesowego na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc, art. 100 kpc. Sąd zastosował zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu pomiędzy powodem a pozwanymi spółkami, albowiem powód w tym zakresie jedynie częściowo wygrał niniejszy spór. Natomiast w relacji powód – pozwany Skarb Państwa Sąd zastosował zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, który powód przegrał.

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 roku o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa Sąd zasądził na rzecz wykonującej zastępstwo procesowe pozwanego Skarbu Państwa – Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Kwota ta została wyliczona zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sąd uznał za nieuzasadnione domaganie się przez pełnomocnika procesowego pozwanego Skarbu Państwa wynagrodzenia w potrójnej stawce minimalnej. W ocenie Sądu charakter niniejszej sprawy nie uzasadnia przyjęcia, iż przedmiotowa sprawa wymagała zwiększonego nakładu pracy pełnomocnika procesowego pozwanego w porównaniu do innych spraw. W konsekwencji Sąd uznał za wystarczające przyznanie pozwanemu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki podstawowej. Zgodnie z przepisem art. 109 kpc Sąd samodzielnie określa wysokość kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez zawodowego pełnomocnika.

Natomiast odnośnie rozstrzygnięcia o kosztach procesu pomiędzy powodem a pozwanymi spółkami Sąd na podstawie art. 108 par. 1 kpc rozstrzygnął jedynie o zasadach poniesienia tych kosztów, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu. Wobec proceduralnej możliwości rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza dopiero po wydaniu wyroku, szczegółowe rozliczenie kosztów wyroku pomiędzy powodem a pozwanymi spółkami nie było możliwe na etapie wydania wyroku. Powód wygrał sprawę w zakresie roszczeń skierowanych przeciwko (...) S.A w W. w 94,65 % (łącznie powód domagał się zapłaty kwoty 397.024,54 zł - (100%), a uzyskał od tego pozwanego kwotę 375.808,42 zł (94,65%), natomiast w zakresie roszczeń skierowanych przeciwko (...) S.A w W. powód wygrał sprawę w 27,87 % (łącznie powód domagał się zapłaty kwoty 397.024,54 zł - (100%), a uzyskał od tego pozwanego kwotę 110.671,96 zł (27,87%).

Mając na uwadze całokształt poczynionych powyżej rozważań Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.